

Filozofická fakulta
Univerzita Hradec Králové

**Význam Center na podporu integrace cizinců
v sociální práci
Bakalářská práce**

Autor: Klára Soukupová

Studijní program: B0923P240001 Sociální práce

Studijní obor: Sociální práce v preventivních službách

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Hradec Králové 2024

Zadání bakalářské práce

Autor:	Klára Soukupová
Studium:	F21BK0151
Studijní program:	B0923P240001 Sociální práce
Studijní obor:	Sociální práce v preventivních službách
Název bakalářské práce:	Význam Center na podporu integrace cizinců v sociální práci
Název bakalářské práce AJ:	The importance of Centres for the Support of the Integration of Foreigners in Social Work

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem práce je zjistit, jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců (CPIC) v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací (NNO) pracujících s migranty. Pozornost bude věnována přínosům a slabým stránkám fungování CPIC v porovnání s činností NNO. Vedle studia odborné literatury a dalších relevantních zdrojů bude realizováno převážně kvalitativně orientované empirické šetření mezi pracovníky relevantních organizací.

ČIŽINSKÝ, Pavel. Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-887-1.
DOHNALOVÁ, Eva. Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice. Olomouc: Caritas - Vyšší odborná škola sociální Olomouc, 2012. ISBN 978-80-87623-02-2.
DVOŘÁKOVÁ, J. et, al., 2008 Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi. V Praze: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-097-3.
HENDL, Jan. 2005. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2008. ISBN 978-80-7367-485-4
TRBOLA, Robert a RÁKOCZYOVÁ, Miroslava (ed.). Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II. Brno: Barrister & Principal, 2011. ISBN 978-80-87474-20-4.

Zadávací pracoviště: Ústav sociální práce,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Oponent: Mgr. et Mgr. Radka Janebová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 30.4.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem veškeré použité prameny a literaturu.

V Bohdašíně dne 10.04.2024

Klára Soukupová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Michalovi Trousilovi, Ph.D. za užitečné rady, připomínky a odborné vedení mé práce.

Anotace

SOUKUPOVÁ, Klára. Význam Center na podporu integrace cizinců v sociální práci. Hradec Králové, 2024. Bakalářská práce. Univerzita Hradec Králové, Filozofická fakulta, Ústav sociální práce

Vedoucí práce: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

Práce se zabývá analýzou významu Center na podporu integrace cizinců (CPIC) v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací (NNO) pracujících s migranty. Pozornost bude věnována přínosům a slabým stránkám fungování CPIC v porovnání s činností NNO. Vedle studia odborné literatury a dalších relevantních zdrojů bude realizováno převážně kvalitativně orientované empirické šetření mezi pracovníky relevantních organizací.

Klíčová slova: sociální práce s cizinci, Centrum na podporu integrace cizinců, nestátní nezisková organizace

Annotation

SOUKUPOVÁ, Klára. The Importance of Centres for Supporting the Integration of Foreigners in Social Work. Hradec Králové, 2024. Bachelor thesis. University of Hradec Králové, Faculty of Arts, Department of Social Work

Thesis supervisor: Mgr. Michal Trousil, Ph.D.

The thesis deals with the analysis of the significance of the Centres for the Support of Integration of Foreigners (CPIC) in social work with migrants from the perspective of the staff of these centres and the staff of non-governmental non-profit organisations (NGOs) working with migrants. Attention will be paid to the benefits and weaknesses of CPICs in comparison with the work of NGOs. In addition to the study of literature and other relevant sources, a qualitatively oriented empirical survey will be carried out among the staff of relevant organisations.

Keywords: social work with foreigners, Centre for the Support of Integration of Foreigners, non-governmental non-profit organization

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
Úvod	8
I. Cíl práce a metodika zpracování	9
II. Teoretická východiska	11
1. Integrovaná a migrační politika v České republice	11
1.1 Vývoj migrační politiky od roku 1989	12
1.2 Migrace a její dopady v cílových zemích	13
1.3 Integrace cizinců jako cíl integrační politiky	16
2. Legislativní rámec pobytu cizinců v České republice	19
2.1 Mezinárodní a dočasná ochrana	20
2.2 Druhy pobytových stupňů	20
3. Sociální práce s cizinci	23
3.1 Integrace cizinců jako cíl sociální práce	24
3.2 Důležití aktéři v sociální práci s cizinci	25
3.3 Role neziskových organizací	26
3.4 Role Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra	28
4. Organizace SUZ zabývající se integrací cizinců	29
4.1 Centra na podporu integrace cizinců	29
4.2 Příjímací střediska	30
4.3. Pobytová střediska	31
4.4. Integrovaná azylová centra	31
4.5. Zařízení pro zajištění cizinců	32
Shrnutí teoretické části	32
III. Praktická část	33
5. Metodika výzkumu	33

5.1 Formulace výzkumných cílů.....	33
5.2 Výzkumná strategie	35
5.3 Výzkumný vzorek.....	35
5.4 Průběh šetření	36
5.5 Způsob zpracování získaných dat	36
5.6 Reflexe možných etických rizik výzkumu.....	37
6. Interpretace výsledků výzkumného šetření	38
6.1 Význam sociální práce s cizinci.....	38
6.2 Rizika sociální práce s cizinci.....	38
6.3 Přínosy sociální práce s cizinci	40
6.4 Silné a slabé stránky CPIC.....	41
6.5 Silné a slabé stránky NNO.....	44
6.6 Význam CPIC v integraci cizinců	46
6.6.1 Nejvyužívanější služby CPIC	46
6.6.2 Vliv CPIC na integraci cizinců	47
6.7. Význam NNO v integraci cizinců.....	49
6.7.1 Nejvyužívanější služby NNO.....	49
6.7.2 Vliv NNO na integraci cizinců.....	49
6.8 Problémy klientů CPIC a NNO	50
6.9 Spolupráce mezi CPIC a NNO	51
6.10 Spolupráce CPIC a NNO s dalšími subjekty	53
7. Shrnutí výsledků výzkumné části	54
Závěr.....	58
Seznam použité literatury	60
Seznam příloh	63

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
MV	Ministerstvo vnitra
CPIC	Centrum na podporu integrace cizinců
NNO	Nestátní nezisková organizace
EU	Evropská unie
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
CZSO	Český statistický úřad
MO	Mezinárodní ochrana
DO	Dočasná ochrana
SUZ	Správa uprchlických zařízení
KACPU	Krajské asistenční centrum pro uprchlíky z Ukrajiny
ZZC	Zařízení pro zajištění cizinců
IAS	Integrační středisko
PoS	Pobytové středisko
PřS	Přijímací středisko
In	Informant

Úvod

Bakalářská práce se věnuje tématu významu Center na podporu integrace cizinců (dále CPIC). Migrace je součástí lidských životů již od nepaměti. Cizinci jsou však podle mého názoru cílovou skupinou, která není v české společnosti moc vítaná. Chtěla bych pomocí této práce přiblížit cizineckou problematiku a zdůraznit, jak důležitá je potřeba integrace cizinců do společnosti nejen pro ně samotné ale i pro českou společnost. Zároveň také poukázat na důležitost organizací pracujících s cizinci a na jejich vliv. Integrace cizinců se totiž dotýká nejen cizinců ale celé společnosti. Je tedy důležité počítat s tím, že cizinci jsou a budou jednou ze skupin, se kterou bude potřeba pracovat a začleňovat ji do majoritní společnosti.

Jelikož sama pracuji v Koordinačním centru pro cizince je mi dané téma cizinecké problematiky blízké. Jedním z motivů pro zvolení tohoto tématu je podle mého názoru nízká informovanost české společnosti o Centrech na podporu integrace cizinců a obecně organizacích, které se touto problematikou zabývají. Tato práce by tedy mohla přiblížit význam CPIC a dalších organizací zabývajících se sociální prací s cizinci širší veřejnosti a pomoci jí blíže nahlédnout do této problematiky.

Počet cizinců pobývajících na území České republiky se každým rokem zvyšuje a je velmi pravděpodobné, že budou tyto počty cizinců nadále stoupat. S rostoucím počtem migrantů je a bude sociální práce s cizinci velmi důležitou součástí sociální práce. Myslím si, že toto téma je velmi aktuální a výsledky této práce mohou být přínosné nejen pro sociální pracovníky organizací pracujících s cizinci. Práce přibližuje činnost CPIC a nestátních neziskových organizací (dále NNO). Výsledky výzkumného šetření také uvedou názory sociálních pracovníků na význam sociální práce s cizinci a její potřebnost v rámci jejich praxe. Práce vysvětlí také přínosy a slabé stránky pohledem sociálních pracovníků organizací pracujících s cizinci.

I. Cíl práce a metodika zpracování

Tématem bakalářské práce je význam Center na podporu integrace cizinců. Hlavním cílem práce je zjistit, jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací pracujících s migranty. Pozornost bude dále věnována přínosům a slabým stránkám fungování CPIC v porovnání s činností NNO a rozdílům v pohledech informantů ze CPIC a NNO.

Práce bude zjišťovat odpovědi na tyto výzkumné otázky:

- 1) Jakou roli zastávají CPIC v rámci integrace cizinců?
- 2) Jakou roli zastávají NNO v rámci integrace cizinců?
- 3) Jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců pohledem sociálních pracovníků nestátních neziskových organizací?
- 4) Jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců pohledem sociálních pracovníků Center na podporu integrace cizinců?
- 5) Jaký význam mají nestátní neziskové organizace pohledem sociálních pracovníků NNO?
- 6) Jaký význam mají nestátní neziskové organizace pohledem sociálních pracovníků CPIC?
- 7) Jakým způsobem a v jaké míře probíhá spolupráce NNO s dalšími subjekty zabývajícími se cizineckou problematikou?
- 8) Jakým způsobem a v jaké míře probíhá spolupráce CPIC s dalšími subjekty zabývajícími se cizineckou problematikou?

- 9) Jaká rizika přináší podle sociálních pracovníků CPIC a NNO výkon sociální práce s cizinci?
- 10) Jaké přínosy přináší podle sociálních pracovníků CPIC a NNO výkon sociální práce s cizinci?
- 11) Jaký je podle sociálních pracovníků CPIC a NNO význam sociální práce s cizinci?

K dosažení cíle bakalářské práce, hledám odpovědi na výše uvedené výzkumné otázky. Na výzkumné otázky číslo 1 a 2 budu hledat odpovědi pomocí studia odborné literatury, polostrukturovaných rozhovorů a dalších relevantních zdrojů. Na výzkumné otázky číslo 3–11 budu hledat odpovědi pomocí polostrukturovaných rozhovorů s vybranými aktéry z řad Center na podporu integrace cizinců a nestátních neziskových organizací.

Podrobnější informace k průběhu šetření popisují v kapitole 6. Metodika výzkumu.

II. Teoretická východiska

Teoretickou část bakalářské práce rozdělují na čtyři části. V první uvádím integrační a migrační politiku v České republice a její vývoj od roku 1989, dále charakterizují migraci a její dopady na společnost a integraci cizinců jako cíl migrační politiky. V další části se věnuji legislativě pobytu cizinců v ČR, mezinárodní a dočasné ochraně a druhům bytových stupňů cizinců. Jako další uvádím sociální práci s cizinci a integraci cizinců jako cíl sociální práce, důležité aktéry v sociální práci s cizinci a roli Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Závěrem popisují organizace, které se zabývají integrací cizinců.

1. Integrační a migrační politika v České republice

Migrační politika, a především migrace je podle mnoha odborníků téma, které v české veřejnosti není moc vítané. Důvodem je podle nich nižší počet cizinců ve srovnání s českou majoritou a negativní názory na cizineckou problematiku jako takovou. Možná i z tohoto důvodu není a nebyla problematika migrace hlavním tématem české politiky a politických stran. Drbohlav (2010) poukazuje na skutečnost, že na vývoji české migrační politiky má velký vliv Evropská unie, podle které se Česká republika v mnoha směrech inspirovala. Orgán, který se integrační a migrační politikou zabývá je především Ministerstvo vnitra. Konkrétněji odbor Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

Migrační politiku Drbohlav (2010) popisuje jako „*soubor zákonů, nařízení a praktik týkajících se pohybu mezinárodních migrantů přes státní hranice a jejich pobytu na území cílové země.*“ (Drbohlav, 2010:69).

Valentová, 2012 uvádí, že mezi integrační a migrační politikou není v oblasti státní politiky rozdíl. Až s přibývajícím počtem cizinců byla integrace v rámci migrační politiky uznána jako její důležitá součást. (Valentová a kol., 2012) Integrace je proces, který funguje především na základě vzájemné soudržnosti cizinců a majoritní společnosti. Důležitý je respekt a vzájemný přínos obou stran, který předchází vzniku problémů mezi cizinci a českou společností. Cílem integrační politiky je pomáhat začleňovat legálně pobývajících cizince na našem území a předcházet tak jejich vyloučení z majoritní společnosti a konfliktům mezi oběma stranami (Integrační politika ČR, 2023, online).

Pro rozvoj integrační politiky bylo zásadní uvědomění, že migranti, kteří do země přišli mají v plánu zůstat a bylo tedy nutné na tuto situaci reagovat. Důležité bylo přijetí hlavní role koordinátora Ministerstva vnitra, které se začalo otázce integrace cizinců věnovat. Přesto se však problematika integrace cizinců v začátcích integrační politiky řešila spíše pasivním způsobem (Baršová, Barša, 2005).

Jako důležitý nástroj pro integraci cizinců vytvořila vláda dokument „Koncepce integrace cizinců“, který po mnoha aktualizacích platí dodnes (Drbohlav, 2010). Cíle této koncepce popisují v podkapitole 1.3. V rámci přenesení odpovědnosti státu na regionální úroveň zřídilo ministerstvo mimo jiné Centra na podporu integrace cizinců, které podrobněji popisují v podkapitole 4.1.

1.1 Vývoj migrační politiky od roku 1989

Proces migrační politiky prošel v České republice mnoha změnami. Většina odborníků dělí vývoj migrační politiky po roce 1989 do tří období.

V prvním období od roku 1990 do roku 1996 byla Česká republika pro cizince velmi přitažlivou lokací zejména díky svému umístění v Evropě. Příchod migrantů nebyl pod striktní kontrolou státu, jelikož byla migrace vnímána pouze jako dočasná záležitost, kterou nebude potřeba dlouhodobě řešit. Díky tomu byly krátkodobé návštěvy a příchody do země pro nové cizince celkem jednoduché. Zřetel byl brán především na cizince, kteří chtěli zůstat v republice trvale. Získání trvalého pobytu nebylo v této době pro migranty snadné, mohli ho získat pouze rodinní příslušníci cizinců, kteří již v zemi měli trvalý pobyt a uchazeči o azyl z důvodu válečného konfliktu v jejich zemi (Georgieva, 2011). Toto období je považováno za období chaosu a volnosti, jelikož se stát snažil především rychle reagovat na nastalou situaci a v důsledku toho nebyly všechny kroky nastavených systémů promyšlené. Postupně se tak začala rozvíjet i nelegální zaměstnanost cizinců, kterou ale stát v této době nepovažoval za problematickou (Drbohlav, 2010).

V druhém období od roku 1996 do roku 1999 se podle Trboly (2011) začala migrační politika zpříšňovat. S neustupujícím příchodem mnoha dalších migrantů do země musel stát na tuto situaci začít více reagovat (Trbola, 2011). V rámci aktivnějšího přístupu státu k migrační politice se začala řešit otázka problematiky nelegální migrace. Po roce 1997

ale nastala změna, jelikož začala stoupat míra nezaměstnanosti českých pracovníků což se postupně odráželo i na snižujícím se počtu zaměstnanců cizinců (Drbohlav, 2010).

Třetí období od roku 1999 se oproti předchozím dvěma obdobími liší. Zásadní pro toto období bylo přijetí zákona č. 326/1999 Sb., zákona o pobytu cizinců na území ČR, který měl za následek určité omezení migrace a nastavení pravidel pro vstup cizinců na území ČR. V platnost vstoupil v roce 2000 a po mnoha novelizacích platí dodnes. Kvůli povinnosti cizinců žádat o vízum na zastupitelských úřadech mimo Českou republiku místo v ČR klesl počet cizinců v zemi. Dále byl přijat také zákon č. 325/1999 Sb., zákon o azylu (Drbohlav, 2010). Přijetí nových zákonů a aktivní řešení problematiky migrace státem přinesla pro migranty výrazné změny a omezení pro přístup do České republiky. Velkou roli pro českou migrační politiku hrál také vstup do Evropské unie v roce 2004. Zásadní změnou po tomto kroku byl rozdílný přístup k občanům EU a k občanům ze třetích zemí. Změny v tomto období přinesly dočasnou a doplňkovou ochranu, zkrácení doby potřebné k získání trvalého pobytu i českého občanství pro cizince. Migrační politika byla pod kontrolou státu, přesto byly prováděny liberalizující kroky především k podpoře legální zaměstnanosti cizinců v ČR jako vstřícnější krok k integraci cizinců do země (Drbohlav, 2010).

1.2 Migrace a její dopady v cílových zemích

Pod pojmem migrace si může každý představit něco trochu jiného. Z tohoto důvodu také často bývá tento pojem využíván nekorektně. Migrace je zcela přirozeným jevem, který se týká lidstva od nepaměti. Již v dřívějších dobách se lidé stěhovali z vesnice do jiné vesnice, z vesnice do města. Většinou z důvodu vidiny lepších možností k životu. Města nabízela více pracovních příležitostí, míst k bydlení, nových zkušeností, proto bylo stěhování naprosto přirozeným jevem.

Migrace je proces pohybu. Jedná se o změnu bydliště, a to nejen v rámci přesunu z vesnice do města ale i v mezinárodním měřítku a dlouhodobém usídlení v jiném státě. Migrace může být krátkodobá, dlouhodobá i trvalá a důvody, které nutí cizince k migraci mohou být různé. Častou motivací k přesunu a výběru nové země bývá její příznivá ekonomická situace. Při dobrovolné migraci cizinci hledí na pracovní možnosti, úroveň vzdělání a další pozitivní příležitosti, které nová země nabízí. Naopak pokud se jedná o

nedobrovolnou migraci, cizinci jsou nuceni opustit svoji zemi z důvodu cizího zavinění. Například z důvodu války, chudoby, politických názorů či nedostatku pracovních příležitostí. Často tito cizinci emigrují z důvodu vidiny lepší budoucnosti pro sebe a svoji rodinu (Štica, 2014).

Migrace není pro Evropu novinkou. V posledních letech se ale počet migrantů zvětšuje čím dál rychleji a početněji. To vyvolává určité konflikty a odlišné názory mezi zeměmi napříč celou Evropskou unií. Zatímco některé země jsou vůči migrantům vstřícnější, jiné jsou nakloněné k omezování migrace do Evropských států. Rožňák, Kubečka (2018) tvrdí, že příchod mnoha nových migrantů do Evropy je nevyhnutelný. Nejzásadnějšími důvody, které ženu migranty ze svých zemí pryč do jiných zemí jsou podle Rožňáka, Kubečky (2018) zejména války a nedostatek pitné vody (Rožňák, Kubečka, 2018).

Migrace se nemusí týkat celé rodiny. V některých případech může emigrovat pouze jeden její člen, který ale zůstane s rodinou po celou dobu v kontaktu. Vyslání jednoho člena rodiny může být pro její zbytek bráno jako určitá investice do budoucnosti celé rodiny. Nejen že vyslaný člen posílá své rodině nazpět peníze, které v nové zemi vydělá, může to být i určitá možnost budoucí vstupenky pro další členy rodiny. Rodinné vazby totiž mohou být při vstupu zbylých členů rodiny zásadní pro snazší vstup do nové země, kde rodina již svého člena má.

Migraci můžeme také vnímat jako určitý obraz kvality společnosti dané země. Collier (2017) popisuje migraci jako zpětnou vazbu pro fungování státu. Pokud se jedná o špatně vedený stát, emigrace se ho bude týkat mnohem značněji než státu, ve kterém zažívají lidé blahobyť (Collier, 2017).

Collier (2017) poukazuje na význam vlivu zejména mladých migrantů, kteří se vrací zpět do země svého původu. Tito mladí lidé mohou mít velkou moc při ovlivňování myšlení občanů země původu. Díky dostatečnému vzdělání a jinému pohledu na svět který mladí migranti získali v cizí zemi mohou působit jako motivace ke změně ekonomického a vzdělávacího systému a určitého tlaku na politické systémy země původu. Mohou přinášet nejen nové názory ale i zkušenosti a hodnoty, které načerpali v nové zemi a tím měnit špatně nastavené systémy v zemi původu. Naopak velkou ztrátou může být četný odliv vzdělaných lidí do jiných zemí. Zejména pro chudé země může být tato situace problémem, jelikož v zemi zůstávají nevzdělaní lidé. To je výhodné především pro

politickou situaci státu, na níž není vyvíjen nátlak společnosti a není tedy potřeba špatně nastavené systémy, které nepodporují potřeby obyvatelstva měnit (Collier, 2017).

Odliv vzdělaných lidí do zahraničí může být pro některé země krizovou situací. Vzdělaní lidé se stěhují za novou práci a lepším finančním výdělkem a často se stává, že v zemi původu zůstane nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Země bez těchto lidí velmi strádají, což se odráží zásadně na kvalitě života občanů dané země. Štica (2014) uvádí, že nejproblematictější je v tomto případě oblast zdravotnictví. Lékaři se přesouvají za prací do jiných zemí a země původu tak přicházejí o dostatečnou a kvalitní lékařskou péči. Tento problém se však netýká pouze dostatečně kvalifikovaných jedinců ale i jiných profesí (Štica, 2014).

Dopady migrace na přijímací země bývají pozitivnější než dopady na země původu. Migranti v přijímacích zemích zaujímají většinou pracovní místa, která místní obyvatelé nechtějí a nemají o ně zájem. Jedná se především o vysoce kvalifikovaná místa, kde je nedostatek vhodných a kvalifikovaných místních pracovníků nebo se jedná naopak o místa, která jsou pro místní občany nelichotivá. Jedná se především o těžkou fyzickou práci za malý finanční obnos. Můžeme tedy říci, že v tomto případě je migrace nových pracovních sil pro přijímací země více než přínosná, jelikož tito migranti zaplní prázdná místa na trhu práce a podporují tak i ekonomiku přijímací země (Štica, 2014).

V Česku podle Drbohlava (2010) situace na pracovním trhu podporuje příchod migrantů. Díky rozvoji průmyslových zón a neměnnému vzdělávacímu systému, vznikají pracovní místa, která nejsou pro české zaměstnance atraktivní a nahrávají tedy příchodu migrantů, kteří tato místa rádi obsadí. Cizinci obsazují tato pro Čechy nepřitažlivá místa ve větším měřítku a můžeme tedy mluvit o podpoře české ekonomiky. Zejména se jedná o výše zmiňované průmyslové zóny a pracovní pozice ve velkých městech s vysokým počtem obyvatel. Důležitou roli hraje v České republice i relativně vysoká podpora v nezaměstnanosti.

Díky nastavenému systému minimální mzdy, která není oproti sociálním dávkám nijak vyšší ztrácí některá část českých obyvatel motivaci k aktivnímu výkonu zaměstnání nebo jeho hledání. Jde o to, že v porovnání s minimální mzdou může být finanční zisk této mzdy podobný jako při využívání sociálních dávek. S tím souvisí i rozvoj nelegální zaměstnanosti.

Mezi další dopady migrace můžeme zařadit i vliv kriminality. Cizinci mohou do země přinést kromě svých zvyků a chování i nové praktiky trestných činů. Všechny tyto faktory mohou významně ovlivňovat fungování společnosti a s přibývajícím migranty mohou tyto dopady sílit (Drbohlav, 2010).

Z demografického hlediska jsou migranti s největším zastoupením u nás v produktivním věku. Ke konci roku 2021 bylo v České republice nejvíce migrantů ve věku 25-49 let. Z toho největší zastoupení měla skupina ve věku 35-39 let, konkrétně tato skupina tvořila necelých 13 % cizinců v ČR. Nejmenší procento cizinců podle věku u nás v roce 2021 tvořila skupina 80 let a více (Konsorcium, 2023, online). Migrace se početněji po celá léta týkala především mužů, jejichž procenta převyšovala počet migrujících žen do ČR (ČSÚ, 2021, online). Důvodem byly především pracovní příležitosti pro muže, kteří do země přijeli z důvodu vidiny výdělků. V roce 2022 se ale situace v důsledku válečného konfliktu na Ukrajině změnila a počet žen migrujících do České republiky se oproti předchozím rokům zvýšil. V roce 2021 tvořily ženy cca 44% cizinecké struktury, naopak v roce 2022 se jejich podíl zvýšil na cca 51 %. (ČSÚ, 2023, online). Podle statistik Ministerstva vnitra se migrace cizinců do České republiky neustále zvyšuje. V roce 1993 činil počet cizinců na území ČR 77 142 osob (Statistická příloha MV, III. 2023, online). Ke konci roku 2023 byl počet cizinců již 1 065 740 (CZSO, 2023, online). V průběhu třiceti let se tak počet migrantů na našem území neustále zvyšoval a není divu, že je potřeba problematiku této početné cílové skupiny řešit a předcházet tak možným rizikům spojeným s migrací.

1.3 Integrace cizinců jako cíl integrační politiky

Integrace neboli začlenění cizinců do české společnosti hraje důležitou roli pro vzájemné soužití těchto dvou skupin. Koncepce integrace cizinců, kterou zpracovává Ministerstvo vnitra označuje za cílovou skupinu integrace cizinců především cizince ze třetích zemí, kteří dlouhodobě žijí na území ČR. Dále potom cizince ze zemí Evropské unie, držitele mezinárodní a dočasné ochrany. Integrace se ale netýká pouze cizinců, týká se většiny českých obyvatel, jelikož se jedná o vzájemné soužití obou stran. Jedinou cílovou skupinou, která nespadá do Koncepce integrace cizinců jsou žadatelé o mezinárodní ochranu. Jim jsou totiž zajištěny a poskytovány sociální služby v rámci ubytování v přijímacích a pobytových střediscích. Cílem Koncepce integrace cizinců v České

republiky je podporovat vzájemný respekt, společné fungování cizinců a majoritní skupiny a zlepšit jejich informovanost v oblasti migrace (Konceptce integrace cizinců, 2023, online).

Konceptce integrace cizinců stanovuje 5 oblastí v rámci integrace cizinců:

- 1) Znalost českého jazyka – znalost jazyka hostitelské země je pro cizince jednou z nejdůležitějších oblastí. Schopnost dorozumět se a pochopit základní informace jsou klíčové pro vhodné začlenění cizince do majoritní společnosti. Nejen že neznalost jazyka může ovlivnit vstup cizince na pracovní trh, týká se také dětí cizinců, kterým se s nedostatečnou znalostí jazyka může zhoršit výrazným způsobem jejich stupeň vzdělání. Proto jsou podporovány služby doučování českého jazyka, překladatelství a tlumočení na školách v rámci výuky i mimoškolních aktivit. Kurzy českého jazyka jsou poskytovány i dospělým cizincům. Některé kurzy jsou zaměřeny na přípravu k získání českého občanství, tyto kurzy poskytují Centra na podporu integrace cizinců a nevládní neziskové organizace.
- 2) Ekonomická soběstačnost – ekonomická soběstačnost cizinců závisí především na míře jejich informovanosti kterou získají. Díky ní budou schopni postarat se sami o sebe, získají finanční zajištění a sníží se tak závislost na finančních dávkách od státu. Cílem je tedy znalost práv a povinností cizinců které povedou k samostatnosti a schopnosti zorientovat se a postarat se sami o sebe.
- 3) Orientace ve společnosti – orientace ve společnosti souvisí s výše zmiňovanou informovaností a znalostmi cizince. Aby se uměl cizinec správně orientovat, musí mu být poskytnuty dostatečné informace v oblasti vzdělávání, zaměstnávání i pobytu na území České republiky. Tyto informace předávají cizinci organizace, které se zabývají cizineckou problematikou. Organizace také kladou důraz na zranitelné osoby cizinců, kterými jsou především ženy a senioři. V rámci integrace cizinců jim mohou být informace předávány v jejich rodném jazyce, případně jsou využíváni tlumočníci.
- 4) Rozvíjení vzájemných vztahů – pozitivní vztah mezi majoritní skupinou a cizinci je zásadní pro vzájemnou symbiózu obou skupin. V rámci prevence vzniku

problémů je důležité podporovat aktivity a činnosti posilující tuto soudržnost. Vzájemný respekt souvisí s oboustrannou komunikací a informovaností obou stran, díky které můžeme předcházet diskriminaci cizinců a odstraňovat rizika s ní spojené.

- 5) Postupné nabývání práv – silnou motivací k integraci cizinců do české společnosti může být i možnost získání českých práv. Pro získání dlouhodobého či trvalého statusu musí cizinci splňovat právní normy, které jim později umožní získat občanství a užívat práva s tím spojená (Koncepce integrace cizinců, 2023, online).

2. Legislativní rámec pobytu cizinců v České republice

Pro porozumění a pochopení některých souvislostí v rámci cizinecké problematiky je důležité porozumět určitým pojmům které budu v následujících kapitolách zmiňovat. Proto se v této kapitole věnuji nejdůležitějším právním pramenům týkajících se cizinců. Popisuji rozdíl mezi občany Evropské unie (EU) a občany třetích zemí, mezinárodní a doplňkovou ochranou a dále rozdíl mezi druhy pobytových stupňů.

Mezi nejdůležitější právní normy týkající se cizinecké problematiky patří především dva hlavní zákony a to zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a zákon č. 325/1999 Sb., o azylu. Dalším zákonem týkajícím se pobytu cizinců je zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR dělí cizince podle jejich právního postavení na dvě skupiny – na občany Evropské unie a občany ze třetích zemí.

Občan Evropské unie se může po území ČR pohybovat volně bez nutnosti povolení ke vstupu. Registrovat se musí až když chce v zemi zůstat déle než 90 dní, v takovém případě se musí nahlásit na cizinecké policii.

Občané ze třetích zemí – tedy ze zemí, které jsou mimo Evropskou unii mají pro vstup do České republiky přísnější pravidla. Svůj pobyt nad 90 dní musejí řádně odůvodnit a zažádat o něj s jasným účelem, například z důvodu pracovního pobytu.

Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu dále rozděluje cizince na žadatele o udělení mezinárodní ochrany, azylanty a osoby požívající doplňkovou ochranu (Šámalová, 2021).

V roce 2022 v reakci na válečný konflikt na Ukrajině a s ní spojenou zvýšenou migrací Ukrajinců na území ČR vznikl nový důležitý dokument, tzv Lex Ukrajina. Jedná se o soubor zákonů navržených MV, MPSV a MŠMT který se týká Ukrajinců, kteří pobývali na Ukrajině před 24. únorem 2022. Konkrétně se jedná o zákon č. 65/2022 Sb. Zákon o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. Tento zákon upravuje podmínky k udělení dočasné ochrany pro pobyt uprchlíkům z Ukrajiny na území ČR. Dále zákon č. 66/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace a zákon č. 67/2022 Sb. Zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s

ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace. (Zákony pro lidi, 2023, online)

2.1 Mezinárodní a dočasná ochrana

Mezinárodní ochranu (MO) popisuje zákon č. 325/1999 Sb., o azylu jako: „ochrana poskytnutá na území cizinci formou azylu nebo doplňkové ochrany, žadatelem o udělení mezinárodní ochrany je cizinec, který podal v České republice žádost o udělení mezinárodní ochrany, o níž dosud nebylo pravomocně rozhodnuto.“ (Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu, 2023, online) Ve věci přidělení dočasné ochrany cizinci rozhoduje Ministerstvo vnitra.

Azyl je forma ochrany pro osoby jiné než české národnosti. Jedná se o formu poskytnutí ubytování a bezpečného prostoru z důvodu hrozícího nebezpečí, pronásledování cizince kvůli jeho názorům, náboženskému vyznání, rase a podobně. Azyl může být poskytnut i za účelem sloučení rodiny.

Doplňková ochrana se uděluje cizincům, kterým nebyl udělen azyl, ale při řízení o udělení MO u nich byly zjištěny důvody, kvůli kterým jim při vrácení do země původu hrozí nebezpečí ve formě smrti, mučení, ponižování a jiné vážné ohrožení života. V takovém případě je cizinci udělena doplňková ochrana.

Dočasná ochrana (DO) je zajišťována zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Je poskytována cizincům, kteří hromadně opustili stát svého trvalého bydliště z důvodu cizího zavinění. Stát uděluje cizincům dočasnou ochranu z důvodu útěku před ozbrojeným konfliktem, válkou, živelnou katastrofou nebo nerespektováním základních lidských práv osob (Dohnalová, 2012).

2.2 Druhy pobytových stupňů

Pobytové stupně stanovují délku pobytu, který cizinec na území České republiky stráví. Tyto stupně se dělí do tří kategorií a to na: krátkodobý, dlouhodobý a trvalý pobyt. Krátkodobý a dlouhodobý pobyt se vztahuje především na cizince ze třetích zemí. Občané EU mají právo volného pohybu na území Evropské unie.

Krátkodobý pobyt je časově omezen na dobu maximálně 90 dní a dělí se na bezvízový pobyt a pobyt s krátkodobým vízem. Na krátkodobý pobyt v České republice bez víza mají nárok kromě občanů EU příslušníci států, kteří jsou uvedeni v Nařízení rady č. 539/2001. Tito cizinci musí k pobytu na území ČR splňovat také 4 podmínky. Musí být schopni prokázat účel, který je vede k pobytu, mít platný cestovní pas, dále nesmí být cizinci vedeni v SIS a nesmí představovat hrozbu pro stát. Mezi nejčastější důvody vstupu cizinců do země za účelem krátkodobého pobytu bývá studium, turistika, kulturní akce nebo pracovní cesta. Pro tento účel pobytu bez víza je pro cizince zakázáno v zemi pracovat.

Krátkodobý pobyt s vízem se vztahuje na cizince, kteří nejsou uvedeni v Nařízení rady č. 539/2001, ani nejsou občany EU a nemají tedy na bezvízový styk nárok. Krátkodobá víza mají tři podoby. Vízum jednotné, vízum s omezenou územní platností a letištní. Každé vízum udává cizinci prostor, kde se může a nesmí pohybovat.

Dlouhodobý pobyt se podobně jako krátkodobý pobyt týká cizinců ze třetích zemí. Délka dlouhodobého pobytu cizince musí přesáhnout 90 dní, a to bez přerušení. Pro dlouhodobý pobyt na území ČR musí cizinec nejdříve zažádat o dlouhodobé vízum na zastupitelském úřadě mimo ČR. Toto vízum je platné na půl roku, poté cizinec žádá o povolení k dlouhodobému pobytu, to bývá zpravidla na 1 až 2 roky. Cizinec si dlouhodobý pobyt může následně prodloužit. Nejčastější důvody cizinců ze třetích zemí pro dlouhodobý pobyt jsou zaměstnání, studium a sloučení rodiny (Čižinský, 2012).

Orgánem, zodpovědným za schvalování dlouhodobého pobytu je příslušné pracoviště Ministerstva vnitra, případně zastupitelský úřad. Mezi důvody, proč bývá cizinci pobyt zamítnut patří nesprávné vyplnění žádosti o udělení pobytu, nedoložení potřebných dokladů. Cizinec může také znamenat ohrožení bezpečnosti státu nebo ohrozit zdraví veřejnosti a podobně (MVČR, 2023, online).

K 31.12.2023 bylo na území České republiky přes 715 tisíc cizinců s dlouhodobým pobytem nad 90 dnů včetně dočasné ochrany (CZSO, 2023, online).

Trvalý pobyt se týká jak cizinců ze třetích zemí, tak občanů EU. Cizinec může získat trvalý pobyt v případě, že stráví v České republice nepřetržitě 5 let. Do započítávané doby se bere pobyt s dlouhodobým vízem, dlouhodobým pobytem nebo získání doplňkové ochrany. Rozhodnutí o získání trvalého pobytu vždy spadá pod Ministerstvo vnitra. Žádost o získání trvalého pobytu formou formuláře musí cizinec podat na příslušné

pracoviště MV. (Čižinský, 2012) Trvalý pobyt může získat občan Evropské unie i za kratší dobu, konkrétně za 2 roky nepřetržitého přechodného pobytu na území České republiky. Tento cizinec však musí být blízkým rodinným příslušníkem občana EU který má v ČR trvalý pobyt (MVČR, 2023, online).

K 31.12.2023 se nacházelo na území ČR necelých 350 tisíc cizinců s trvalým pobytem v České republice (CZSO, 2023, online).

3. Sociální práce s cizinci

Migranti nejsou zcela typickou cílovou skupinou sociální práce v ČR. Nová země, do které migranti přichází může pro většinu z nich znamenat úplně jiný svět, než na který byli doposud zvyklí. Sociální práce je pro tyto migranty klíčová (Jelínková, 2022, online).

Práce sociálního pracovníka s uprchlíky je velmi důležitá. Sociální pracovník může pro cizince představovat jedinou jistotu a pomoc, kterou migrant má a potřebuje. Je tedy důležité, aby se sociální pracovník uměl vyznat v právních předpisech, zákonech a potřebných informacích které jsou pro cizince důležité k jeho správnému začlenění a fungování v nové společnosti. Sociální pracovník může být „průvodce“ na cestě za poznáním české společnosti a je tedy důležité, aby byl sociální pracovník všestranně vzdělaný nejen v oblasti práv cizince. *„Sociální pracovník může být poskytovatelem informací a materiální pomoci, doprovázející osobou, zprostředkovatelem a vyjednávačem, obhájcem klientových práv, naslouchajícím terapeutem, právním poradcem, i kontaktem se společností nalézající se za zdmi uprchlického tábora.“* (Matoušek, 2005:333).

Sociální pracovník pomáhá cizinci nejen formou poradenství, řeší s ním i otázky hledání vhodného bydlení, učení se českého jazyka, hledání práce, podporuje jeho práva (Jelínková, 2022, online). Změna prostředí je pro migranty často krokem do neznáma, a proto je pro ně sociální práce s nimi tak potřebná. Sociální pracovník by měl ovládat cizí jazyk, což usnadní komunikaci s nově příchozími migranty.

Migranti jsou při příchodu do nové země často bezmocní. Nevědí, co se s nimi bude dít a zároveň někteří z nich nemají jistotu místa, kam by se mohli vrátit. Je tedy důležitá kvalitní sociální práce ve smyslu poradenství a doprovázení cizince v potřebných krocích. Cílem výsledku sociální práce by měla být schopnost integrace cizince do české společnosti. Tedy cizinec by měl znát český jazyk, měl by se umět orientovat na trhu práce, mít samostatné bydlení apod. Ne vždy se však musí jednat v sociální práci s cizinci o cíl začlenění. Pokud se jedná o žadatele o azyl, který nemá na získání jeho udělení velkou naději měl by s ním sociální pracovník řešit otázku návratu do země původu. Sociální práce by měla mít i preventivní funkci ve smyslu informování české společnosti o problematice migrantů a s tím spojené předcházení diskriminace této skupiny. Každý sociální pracovník by měl k uprchlíkovi přistupovat s respektem a s ohledem na jeho

potřeby. Je důležité myslet na to, že migranti mají stejné základní potřeby jako všichni ostatní (Matoušek, 2005).

Přes rozdílné motivy a důvody pro migraci mají všichni migranti společné problémy plynoucí právě z přesunu do nové země. Tyto migranty můžeme dělit na dvě skupiny. Na uprchlíky, kteří i přes nastalé problémy situaci ustojí a nejsou následkem dané situace nějak zásadně psychicky ovlivněni. Pro práci s těmito migranty je důležité především sociální poradenství. Sociální poradenství pro uprchlíky je založeno nejen na schopnostech ale i hodnotách pracovníka. Většina cizinců se může s poradenstvím setkat poprvé, je tedy důležité, aby sociální pracovník pochopil jiné hodnoty migrantů a přijal kulturní rozdíly mezi ním a cizincem. Druhou skupinou jsou naopak traumatizovaní migranti, kteří se se svojí nastalou situací nedokáží sami vyrovnat a potřebují odbornou pomoc (Dvořáková, Horská et al., 2008).

3.1 Integrace cizinců jako cíl sociální práce

Počet cizinců přicházejících do České republiky, jak zmiňuji v předchozí kapitole 1.2 každoročně stoupá. Z dlouhodobého hlediska můžeme předpokládat, že bude tento trend příchozích migrantů nadále pokračovat a integrace cizinců v rámci sociální práce bude i do budoucna velmi důležitá. Mezi nejpočetnější skupiny cizinců pobývajících na území ČR v roce 2023 patřili občané Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Ruska, Rumunska a mnoha dalších národností (Statistická příloha MV, III. 2023, online).

Občané třetích zemí převyšují každoročně počet občanů z EU pobývajících na území ČR. V roce 2016 činil počet cizinců ze třetích zemí necelých 300 tisíc a v roce 2023 se zvýšil počet těchto cizinců na necelých 800 tisíc. Důvodem k nárůstu počtu cizinců ze třetích zemí byl především válečný konflikt na Ukrajině (Statistická příloha MV, III. 2023, online). Počet občanů EU byl v roce 2016 přes 209 tisíc a v roce 2023 přes 228 tisíc. Zásadně se tedy zvýšil počet cizinců ze třetích zemí ale i počet cizinců EU každoročně pomalu stoupá (Statistická příloha MV, III. 2023, online).

Někteří migranti se celkem rychle začlení do společnosti zejména díky práci, kvůli které se do nové země stěhují. Díky této předem domluvené práci nemají problém se v kolektivu začlenit a s pomocí dalších pracovníků se postupně seznamovat s fungováním nastavených pravidel společnosti.

Druhá skupina migrantů potom naopak potřebuje pomoc jak se začleněním do společnosti, tak s orientací v dané zemi. Těmito migranty se sociální pracovníci zabývají především a postupně s nimi pracují. Většina migrantů přichází do nové země bez základních informací ohledně zvyků, fungování společnosti, orientace na trhu práce, politiky státu apod. Sociální práce je pro tyto migranty klíčová. Ne všichni cizinci, kteří do země přicházejí však mají o sociálních službách pro migranty povědomí. Služby sociální práce jsou poskytovány jak cizincům z Evropské unie, tak cizincům ze třetích zemí. Některé organizace zabývající se sociální prací s cizinci však tyto skupiny migrantů rozdělují a poskytují pomoc pouze migrantům třetích zemí (Jelínková, 2022, online).

Důvodů pro jejich usazení v ČR může být více. Jak jsem již popisovala v kapitole 1.2. cílem ke stěhování do nové země může být například nabídka výhodné pracovní příležitosti, možnost studia a získání vzdělání, které by cizinec ve své domovské zemi nemohl získat, či stěhování za rodinou a za šancí na nové začátky. Ať už se jedná o jakýkoliv důvod pro stěhování, přísun cizinců do České republiky bude pokračovat i nadále. Je tedy důležité s touto cílovou skupinou počítat a naučit se s nimi pracovat.

3.2 Důležití aktéři v sociální práci s cizinci

Strategii cizinecké integrační politiky a její problematiky má na starosti především Ministerstvo vnitra České republiky, které je hlavním orgánem státní správy, zabývající se migrací v České republice. Konkrétněji se problematikou migrace a integrace cizinců zabývá Odbor azylové a migrační politiky a Správa uprchlických zařízení spadající pod Ministerstvo vnitra.

Ministerstvo vnitra ale není jediným orgánem, zabývajícím se touto problematikou. Patří sem další aktéři jako je Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, cizinecká policie a úřady práce. Mezi další, kteří se zabývají sociální prací s cizinci můžeme zařadit také nestátní neziskové organizace (Šámalová, 2021).

Mezi aktéry, kterých se cizinecká problematika týká patří kromě ministerstev a jim příslušných orgánů také školy, obce, kraje, samotní migranti a mnoho dalších. Integrace cizinců probíhá všude, kde probíhá jejich interakce s majoritou. Integrace probíhá jak na regionální, tak na lokální úrovni. Z důvodu rozsáhlosti těchto aktérů jsem se rozhodla

výše uvedené orgány pouze uvést a více v souvislosti s tématem mé bakalářské práce v následující kapitole popsat pouze roli neziskových organizací a Správu uprchlických zařízení, kterou popisují v kapitole 3.4.

3.3 Role neziskových organizací

Jak jsem již zmiňovala v předchozí kapitole 3.2, hlavním aktérem zodpovědným za proces integrace cizinců je Ministerstvo vnitra. Vedle státních institucí se však mimo jiné postupně dostaly do popředí procesu integrace cizinců i nestátní neziskové organizace. Výkon tohoto procesu se začal z čistě státní odpovědnosti částečně přesouvat na kompetence výkonu moci do soukromého sektoru. Důvodem přenesení kompetencí na veřejnou správu a neziskové sektory byla nedostatečná schopnost výkonu zajištění integrace cizinců. Přesun odpovědnosti státu na regionální úroveň znamenala úlevu pro státní správu a díky tomu se staly neziskové organizace a samosprávy nezbytnou součástí v rámci integrace.

Neziskové organizace zabývající se pomocí migrantům začaly vznikat od roku 1989. S přibývajícím počtem cizinců začaly postupně vznikat nové organizace, které se problematikou integrace migrantů zabývaly (Trbola, 2011).

Neziskové organizace znamenají v rámci lokální úrovně výplň nedostatečně zajištěné integrace cizinců. Neziskové organizace zajišťují podporu a pokrývají místa, kde nemohou působit orgány státní správy (Valentová, 2012).

Nestátní neziskové organizace můžeme dělit podle toho, jestli se zaměřují na migranty jako na výhradní cílovou skupinou, nebo jsou migranti pouze jejich částečnou cílovou skupinou. Dále lze NNO členit podle dosahu výkonu služeb organizace. Existují neziskové organizace, které se zaměřují na lokální dosah a služby poskytují v místě organizace. Jiné organizace mohou působit v rámci regionu a některé dokonce i napříč republikou. V takovém případě se jedná především o projektové služby.

Trbola (2011) upozorňuje na problematiku nerovnováhy v umístění NNO pracujících s migranty. Například v Ústeckém kraji uvádí počet sedmi neziskových organizací pracujících s migranti, oproti tomu v Moravskoslezském kraji nebyla podle něho ani jedna. Problém tedy nastává v nedostatku kompetentních organizací a pracovníků kteří

by se věnovali práci s migranty. Pozitivní však je, že většina lokálních organizací je schopna působit celorepublikově. Jedná se především o poskytování terénních služeb jako je sociální poradenství nebo preventivní činnost. Vždy však záleží na rozsahu kapacity dané organizace. Organizace s největší působností v České republice je Charita ČR (Trbola, 2011).

Charita ČR patří mezi jednu z nejdůležitějších nevládních organizací pracujících s cizinci především díky své rozsáhlé síti charit, které působí po celé České republice. Mezi důležité nevládní neziskové organizace zabývající se cizinci patří také Konsorcium nevládních organizací pracujících s migranty (dále jen Konsorcium). Konsorcium zastřešuje ke konci roku 2023 18 nevládních neziskových organizací zabývajících se migranty a jejich integrací do české společnosti. Mezi tyto zastřešené organizace patří například Organizace pro pomoc uprchlíkům, Most pro, Centra pro integraci cizinců, META a mnoho dalších (Konsorcium, 2023, online).

Služby NNO poskytované cizincům:

- *Poradenství* – poradenství patří mezi základní služby, které nestátní neziskové organizace poskytují. Jedná se především o poradenství v oblasti práv cizince, zaměstnání, pobytu a dalších oblastí v zájmu integrace cizinců. Součástí sociálního poradenství může být i asistence při běžných úkonech, ve kterých si cizinec není jistý, nebo jim nemusí rozumět. Jedná se například o doprovod na úřad, policii a podobně.
- *Výuka českého jazyka* – znalost českého jazyka je pro cizince zásadní nejen pro snazší integraci do společnosti ale znamená pro ně také větší šance a příležitosti k samostatnému fungování a začlenění do kolektivu. Kurzy českého jazyka poskytují všem migrantům bez ohledu na jejich status.
- *Podpora na trhu práce* – tato služba souvisí s předchozím bodem výuky českého jazyka, který napomáhá cizincům k uplatnění na pracovním trhu a podporuje jejich dovednosti k získání profese. Organizace také pomáhají migrantům s hledáním vhodného zaměstnání.

- *Volnočasové aktivity* – rozsáhlou činností zejména nízkoprahových zařízení jsou volnočasové aktivity, které si kladou za cíl interakci mezi klienty všech národností a vzájemné sblížení. Jedná se o různé kroužky, besedy a další akce kde se cizinci vzájemně poznávají, mají možnost si spolu promluvit, předat si zkušenosti a rady, které jim mohou pomoci se lépe začlenit a orientovat v české společnosti.
- Mezi další služby patří také podpora bydlení, funkce preventivního působení na společnost, charitativní aktivity apod (Trbola, 2011).

3.4 Role Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra

Správa uprchlických zařízení (SUZ) Ministerstva vnitra vznikla v roce 1996 a je „*organizační složka státu, jež spadá do působnosti vrchního ředitele ministra vnitra pro řízení sekce vnitřní bezpečnosti a policejního vzdělávání*“ (Výroční zpráva SUZ, 2022:7). Prostřednictvím SUZ zabezpečuje stát výkon integrační a migrační politiky.

Správa uprchlických zařízení spravuje přijímací střediska, pobytová střediska, integrační azylová střediska, zařízení pro zajištění cizinců a Centra na podporu integrace cizinců. V těchto zařízeních jsou cizincům poskytovány služby v závislosti na jejich právním postavení. Všechny výše uvedené střediska podrobněji popisují v následujících kapitolách 4.1-4.5.

SUZ se zaměřuje na všechny cizince, kteří se vyskytují na území České republiky. Dělí je na žadatele o udělení mezinárodní ochrany, osoby s doplňkovou ochranou, zajištěné cizince a cizince s legálním pobytem. Rozdíl mezi zajištěným cizincem a cizincem s legálním pobytem spočívá v tom, že zajištěný cizinec se na území ČR pohybuje nelegálně a z tohoto důvodu je zadržen do zařízení pro zajištění cizinců. Cizinec s legálním pobytem pobývá na území bez dohledu a účastní se běžného sociálního života.

Od roku 2017 je SUZ hlavním poskytovatelem integračních služeb Státního integračního programu. Cílem tohoto programu je především pomoc k začlenění a fungování cizinců s mezinárodní ochranou v české společnosti (Výroční zpráva SUZ, 2022).

4. Organizace SUZ zabývající se integrací cizinců

Organizací, které se zabývají integrací cizinců je v České republice spousta. V rámci mé práce, která je zaměřena především na Centra na podporu integrace cizinců a nestátní neziskové organizace, se v této kapitole zaměřím především na popis Center na podporu integrace cizinců, které jsou hlavním předmětem mého zkoumání. Následně krátce popíšu přijímací střediska, pobytová střediska, integrační azylová střediska a zařízení pro zajištění cizinců, které jsou součástí výkonu Ministerstva vnitra a které provozuje a zajišťuje Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

4.1 Centra na podporu integrace cizinců

Centra na podporu integrace cizinců zajišťuje Ministerstvo vnitra v deseti krajích ČR, celkem je těchto center čtrnáct. Ve zbylých krajích, tedy konkrétně v Jihomoravském, Ústeckém, Královéhradeckém kraji a v Praze jsou zřizovatelem jiné organizace. Každé centrum působí vždy v rámci celého kraje. Cílem založení těchto center byla dlouhodobá podpora integrace cizinců do české společnosti a její stabilita. Centra začala postupně vznikat od roku 2009 a financování probíhalo do roku 2020 formou Evropských fondů, od roku 2020 jsou centra financována ze státního rozpočtu.

Cílovou skupinou těchto Center na podporu integrace cizinců jsou cizinci s udělenou mezinárodní ochranou a cizinci, kteří pobývají v České republice dlouhodobě legálně (Výroční zpráva SUZ, 2010, online).

Služby, které CPIC cizincům nabízí jsou:

- „Sociální poradenství
- Právní poradenství
- Psychosociální poradenství
- Kurzy českého jazyka
- Tlumočnické služby
- Sociokulturní kurzy
- Provoz internetového pracoviště a knihovny
- Komunitní pracovníci
- Vzdělávací, kulturní a společenské akce“ (CPIC, 2023, online).

Veškeré výše uvedené činnosti poskytují centra bezplatně.

V reakci na válečný konflikt na Ukrajině a příchod mnoha nových Ukrajinců do České republiky se Centra zapojila do činnosti Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU). Využity byly především prostory Správy uprchlických zařízení, které byly poskytnuty k ubytování nově příchozích Ukrajinců. V rámci výpomoci na KACPU pracovníci poskytovali také poradenské a tlumočnické služby (CPIC, 2023, online).

Centra na podporu integrace cizinců také poskytují adaptačně-integrační kurzy. Tyto kurzy jsou povinné pro cizince ze třetích zemí, kteří získají dlouhodobý nebo trvalý pobyt a před získáním tohoto pobytu v České republice nepobývali. Cílem adaptačně-integračního kurzu je přiblížit cizincům fungování české společnosti, předat jim základní informace o jejich právech a povinnostech, o organizacích, které jim poskytnou potřebnou pomoc apod. Důležité je, aby se cizinec uměl zorientovat a měl alespoň základní povědomí. Cizinci musejí navštívit tento kurz do jednoho roku od získání povolení k pobytu (CPIC, 2023, online).

Součástí výkonu práce CPIC je spolupráce s důležitými aktéry v regionu, kterých se cizinecká problematika týká. Jedná se především o starosty, zástupce škol, úřady práce, policii, NNO, a další. Díky koordinaci a vzájemné spolupráci těchto orgánů, kdy se sejdou všichni dohromady si mohou předávat zkušenosti a potřebné informace, zároveň tak předchází vzniku možných problémů a nejasností (Výroční zpráva SUZ, 2022).

4.2 Příjímací střediska

Příjímací středisko (PřS) je první zařízení, do kterého se nově příchozí cizinec dostává. Jedná se o zařízení, které jedinci zajišťuje základní lidské potřeby, ubytování, lékařskou pomoc a další potřebné služby. Klienty jsou žadatelé o mezinárodní ochranu a zařízení opouští až po provedení základních vstupních procedur (Výroční zpráva SUZ, 2022).

Klienti mají po celou dobu pobytu v příjímacím středisku zakázáno jej volně opouštět. Mimo psychologickou pomoc mohou využívat i připravené volnočasové aktivity. Příjímací střediska jsou umístěna v Zastávce a tranzitním prostoru letiště Václava Havla (MVCR, 2023, online).

4.3. Pobytová střediska

Pobytová střediska (PoS) slouží pro žadatele o mezinárodní ochranu, kteří již prošli přijímacím střediskem a nemají zajištěné ubytování. V tomto zařízení mohou být do té doby, než jim bude vyřízena žádost o mezinárodní ochranu. Jedná se o volnější formu ubytování. Cizinci se sami zapojují do procesu fungování v zařízení (Výroční zpráva SUZ, 2022).

Kromě stravy a ubytování je žadatelům poskytován podle zákona o azylu finanční příspěvek. Mohou chodit na nákup a sami se částečně podílejí na nákladech, mají výběr volnočasových aktivit a mohou se účastnit výletů a kulturních akcí. Klienti mají možnost za domluvených podmínek opustit středisko nebo na základě získání povolení od Ministerstva vnitra bydlet mimo středisko v soukromí. PoS fungují v Kostelci nad Orlicí, Havířově, Bělé-Jezové a Zastávce (MVCR, 2023, online).

4.4. Integrační azylová centra

Integrační azylová střediska (IAS) provozuje Správa uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Jedná se o ubytovací zařízení pro cizince, kterým byla přiznána mezinárodní ochrana. Klientům těchto zařízení je poskytováno sociální poradenství, kurzy českého jazyka a další služby (Výroční zpráva SUZ, 2022).

Cílem pobytu těchto center je především naučit se český jazyk pro fungování ve společnosti, nalézt si práci a získat bydlení pro samostatné fungování klientů. Časově je pobyt pro ubytované omezen na 18 měsíců, poté musí Integrační azylové centrum opustit. IAS se nachází v Jaroměři, Ústí nad Labem, Havířově a v Brně (SUZ MV, 2023, online).

Všechna výše uvedená azylová zařízení, tedy přijímací, pobytové a integrační azylové středisko spadají pod Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. V roce 2022 bylo v České republice celkem 1532 žadatelů o mezinárodní ochranu, kteří pobývali v azylových zařízeních (SUZ MV, 2023, online).

4.5. Zařízení pro zajištění cizinců

Cílovou skupinou Zařízení pro zajištění cizinců (ZZC) jsou cizinci, kteří získali rozhodnutí o vyhoštění z České republiky z důvodu nelegálního pobývání na území. V těchto zařízeních jsou cizincům zajišťovány základní lidské potřeby. ZZC spadají pod Správu uprchlických zařízení Ministerstva vnitra (Výroční zpráva SUZ, 2022).

Klienti těchto zařízení jsou často zadrženi bez správných osobních dokladů. V zařízení mohou být pouze klienti starší 15 let a zařízení je střeženo Policií ČR. ZZC jsou umístěna v Bálkové, Vyšních Lhotách a Bělé pod Bezdězem. V roce 2022 přišlo do zařízení pro zajištění cizinců 2669, nejčtenějšími zástupci byli občané Sýrie, Turecka a dalších zemí (SUZ MV, 2023, online).

Shrnutí teoretické části

Tato část bakalářské práce se nejdříve zabývala integrační a migrační politikou v České republice, jehož důležitou součástí je proces integrace. Byl popsán vývoj migrační politiky od roku 1898, který byl rozdělen do tří období. Proces migrace a dopady, které s migrací souvisí a také Koncepce integrace cizinců v rámci integrace cizinců do společnosti jako cíl integrační politiky. Následně byl popsán legislativní rámec pobytu cizinců v České republice. Byly přiblíženy nejdůležitější právní normy týkající se cizinecké problematiky, formy pobytu cizinců a pojmy týkající se druhů pobytových stupňů.

V kapitole sociální práce s cizinci popisují náplň výkonu sociálních pracovníků v rámci sociální práce s cizinci. Uvádím význam integrace cizinců jako cíl sociální práce s cizinci a důležité aktéry v sociální práci s cizinci. V neposlední řadě je popsána role neziskových organizací a služby, které tyto organizace cizincům poskytují. Dále je uvedena role Správy uprchlických zařízení Ministerstva vnitra. Kapitola organizací SUZ zabývajících se integrací cizinců charakterizuje Centra na podporu integrace cizinců a další organizace, které se touto problematikou zabývají.

III. Praktická část

5. Metodika výzkumu

V této části práce budou konkretizovány výzkumné cíle. Následně bude představena výzkumná strategie, výzkumný vzorek, průběh šetření, způsob zpracování získaných dat a reflexe možných etických rizik výzkumu.

5.1 Formulace výzkumných cílů

Hlavním cílem výzkumné části práce je zjistit, jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací pracujících s migranty. Na základě stanovených výzkumných otázek v kapitole I. Cíl práce a metodika zpracování byly tyto otázky rozpracovány do dílčích cílů:

DC 1 Zjistit jaký význam spatřují sociální pracovníci CPIC a NNO ve výkonu sociální práce s cizinci?

DVC 1.1 Zjistit jaké přínosy přináší sociální práce s cizinci podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 1.2 Zjistit jaká rizika přináší sociální práce s cizinci podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

K dosažení DC 1 byly ve scénáři otázek použity otázky číslo 15-22.

DC 2 Zjistit jaké jsou silné a slabé stránky CPIC v porovnání s NNO podle sociálních pracovníků těchto organizací?

DVC 2.1 Zjistit jaké jsou silné stránky CPIC podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 2.2 Zjistit jaké jsou slabé stránky CPIC podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 2.3 Zjistit jaké jsou silné stránky NNO podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 2.4 Zjistit jaké jsou slabé stránky NNO podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

K dosažení DC 2 byly ve scénáři otázek použity otázky číslo 25-26, 39-40.

DC 3 Zjistit jaký význam mají CPIC v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 3.1 Zjistit jaké služby CPIC jsou nejvyužívanější?

DVC 3.2 Zjistit jaký vliv mají CPIC v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC?

DVC 3.3 Zjistit s jakými problémy se klienti CPIC nejčastěji setkávají?

K dosažení DC 3 byly ve scénáři otázek použity otázky číslo 4-7, 8-14, 37-38.

DC 4 Zjistit jaký význam mají NNO v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

DVC 4.1 Zjistit jaké služby NNO jsou nejvyužívanější?

DVC 4.2 Zjistit jaký vliv mají NNO v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků NNO?

DVC 4.3 Zjistit s jakými problémy se klienti NNO nejčastěji setkávají?

K dosažení DC 4 byly ve scénáři otázek použity otázky číslo 4-7, 8-14, 23-24.

DC 5 Zjistit, zda a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi CPIC a NNO?

DVC 5.1 Zjistit, jakým způsobem probíhá spolupráce mezi CPIC a NNO?

DVC 5.2 Zjistit, zda a jak probíhá spolupráce CPIC a NNO s dalšími subjekty, kterých se cizinecká problematika týká?

K dosažení DC 5 byly ve scénáři otázek použity otázky číslo 29-36/41-50, 51-54.

Scénář otázek použitý při rozhovorech je uveden v příloze č. 1.

5.2 Výzkumná strategie

Pro sběr dat ke své bakalářské práci jsem zvolila kvalitativní výzkum. Tato forma výzkumu se podle Hendla, 2008 označuje jako: „*proces hledání porozumění založených na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému.*“ (Hendl, 2008:46) Při volbě kvalitativního výzkumu jsem v rámci výše uvedeného stanoveného cíle práce hleděla na přínosy a rizika této formy výzkumu. Jako hlavní výhodu kvalitativního výzkumu spatřuji možnost podrobnějšího získávání informací, kdy je možné zaměřit se více do hloubky dané problematiky zkoumání.

Jako metodu sběru dat jsem zvolila polostrukturovaný rozhovor. Především kvůli tomu, že je tato forma dotazování pružnější a je možné se v průběhu rozhovoru respondentů doptávat. Otázky jsou pokládány otevřenou formou a odpovědi respondentů tak nejsou omezovány pouze na „ano“ a „ne“. Respondenty jsem volila na základě stanoveného tématu práce. Pro analýzu sesbíraných dat využiji kódování. Formou kódování budu rozdělovat získaná data do různých témat, které budu postupně třídit.

Pro svůj výzkum jsem zvolila kvalitativní výzkumnou strategii. Abych zjistila odpovědi na výzkumné otázky, použila jsem metodu studia odborné literatury a dalších relevantních zdrojů a polostrukturovaného rozhovoru. Osnovu pro rozhovory s vybranými aktéry jsem vytvořila na základě výzkumných otázek uvedených v kapitole I. Cíl práce a metodika zpracování. Přepis jednoho z rozhovorů je uveden v příloze č. 2.

5.3 Výzkumný vzorek

Při výběru výzkumného vzorku jsem nejdříve přemýšlela nad sběrem dat od klientů Center na podporu integrace cizinců. Vzhledem k tomu, že nejsou klienti centra stabilní a jedná se o cizince, spatřovala jsem zde riziko nepochopení záměru práce a nedostatek získaných dat.

Rozhodla jsem se tedy pro výzkumnou část oslovit sociální pracovníky, kteří pracují s cizinci. Oslovila jsem šest organizací, které se touto problematikou zabývají. Jako aktéry pro polostrukturované rozhovory jsem zvolila sociální pracovníky Center na podporu integrace cizinců a sociální pracovníky nestátních neziskových organizací. Jedná se o tři Centra na podporu integrace cizinců a tři nestátní neziskové organizace ze tří krajů.

Z důvodu slibu mlčenlivosti o názvu organizace a kraje v rámci zajištění mlčenlivosti jedné z nestátních neziskových organizací zde neuvedu konkrétní kraje, ze kterých byly organizace osloveny ani názvy organizací. Dvě ze státních organizací jsou Centra na podporu integrace cizinců, třetí zástupce CPIC je Integrační centrum pro cizince, které spadá pod Ministerstvo vnitra. Ve všech organizacích byl proveden jeden rozhovor se sociální pracovnící, která má se sociální prací s cizinci zkušenosti. Pouze v jedné neziskové organizaci byl proveden rozhovor s koordinátorkou, jelikož daná organizace nemá žádné sociální pracovníky. Všechny informantky, se kterými rozhovory proběhly byly ženy, z důvodu zajištění jejich anonymity byly informantky rozděleny podle čísel od 1 do 6.

5.4 Průběh šetření

Sběr dat probíhal v průběhu února 2024, nicméně komunikace s informantkami probíhala již v prosinci 2023 aby byly rozhovory domluveny v dostatečném předstihu. Všechny informantky jsem oslovovala telefonicky. Před uskutečněním rozhovorů jsem informantkám z nestátních neziskových organizací na jejich přání dopředu zaslala okruhy otázek na email, aby se mohly dopředu připravit.

Před zahájením rozhovorů jsem všechny informantky seznámila s průběhem šetření. Dále s nimi bylo dohodnuto nahrávání rozhovorů na diktafon a závazek k mlčenlivosti o jejich anonymitě. Všechny informantky s nahráváním a průběhem rozhovoru souhlasily. Čtyři rozhovory byly vedeny formou osobního setkání, další dva rozhovory byly z důvodu časových možností informantek provedeny online formou přes Teams. Prostředí, kde byly osobní rozhovory provedeny byly podle společné dohody kanceláře organizací, ve kterých informantky pracují. Délka rozhovorů se pohybovala okolo hodiny a půl, nejkratší rozhovor trval hodinu, nejdelší rozhovor trval dvě a půl hodiny.

5.5 Způsob zpracování získaných dat

Sběr dat pro výzkumnou část probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů, které byly nahrávány na diktafon. Tyto údaje byly ručně přepisovány a následně probíhala práce s přepsanými texty. K analýze dat bylo využito otevřené kodování které „...odhaluje

v datech určitá témata. Tato témata jsou nejdříve na nízké úrovni abstrakce. Mají vztah k položeným výzkumným otázkám, k přečtené literatuře, k pojmům používaným účastníky nebo jde o nové myšlenky vznikající, jak výzkumník proniká k textu.“ (Hendl, 2008:247)
Témata byla rozdělena podle barev, kdy každá odpovídala dané dílčí výzkumné otázce.

5.6 Reflexe možných etických rizik výzkumu

Jako riziko jsem při oslovování respondentů spatřovala to, že se s jednou z informantek znám osobně z pracovního prostředí a uvědomovala jsem si tedy riziko, že by respondentka nemusela být k rozhovoru tak otevřená. Skutečnost známosti se ale v průběhu rozhovoru ukázala naopak přínosem, jelikož se jednalo o nejdelší získaný rozhovor a velkou otevřenost respondentky.

Jako jedno z dalších rizik jsem vnímala možnost, že mi informantky mohou zrušit předem domluvený rozhovor a já budu nucena hledat jiné informantky. Z tohoto důvodu jsem měla vytvořený seznam dalších možných informantů, které by bylo možné oslovit. Tato situace by mi však narušila cíl výzkumné části v rámci porovnávání dvou informantek ze stejného kraje, jelikož počet vhodných organizací pracujících s cizinci v jednom kraji je velmi omezený.

6. Interpretace výsledků výzkumného šetření

V této kapitole budou interpretovány výsledky výzkumného šetření.

6.1 Význam sociální práce s cizinci

DC 1 Zjistit jaký význam spatřují sociální pracovníci CPIC a NNO ve výkonu sociální práce s cizinci?

Výkon sociální práce s cizinci považují všechny informantky za velmi důležitý. „*Cizinců je v tuhle chvíli v České republice.. Trošku to kleslo, ale pořád je to daleko přes milion. (...) A to znamená že to je 10% obyvatel České republiky. A takhle když to řeknete, a to jsou jako legálně pobývajících, my nevíme, kolik je tady euro občanů.*“ (Inf 2) Kvůli vysokému počtu cizinců pobývajícím v České republice vnímají informantky CPIC sociální práci s cizinci jako **zásadní**. Z rozhovorů vyplývá, že by podle nich podpora **sociální práce s cizinci** měla být mnohem větší, než jaká doposud je i v rámci dlouhodobých výhledů informantek. Důležitost sociální práce s cizinci vnímají informantky i v tom, že cizincům předávají potřebné informace a pracují s nimi na základě potřeb cizinců. Tím pomáhají CPIC podle informantek předcházet možným vznikům konfliktů a nedorozumění. **Bezplatná pomoc a podpora** je podle informantek další významnou součástí sociální práce s cizinci.

Všechny informantky NNO spatřují velký význam ve výkonu sociální práce s cizinci. Podle informantek se v rámci výkonu sociální práce dostává cizincům **pocit bezpečí a pochopení**, který se cizincům v jiných oborech a institucích většinou nedostává. „*Já si myslím, že má obrovské význam. Za prvé ty lidi na ní nejsou zvyklí, a pokud tak jedine z hlediska nějaké represe spíše.*“ (Inf 4)

6.2 Rizika sociální práce s cizinci

DVC 1.2 Zjistit jaká rizika přináší sociální práce s cizinci podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Riziko sociální práce s cizinci, na kterém se shodovaly všechny informantky bylo riziko **kulturního rozdílu** mezi sociálními pracovníci a klienty. S tímto problémem souvisí i **pohlaví pracovníků**, jelikož někteří klienti upřednostňují mužské pohlaví a mají problém

komunikovat se sociální pracovníci jako ženou. „...záleží na té kultuře, můžou bejt takový nějaký jako rizika, že ten cizinec, třeba že ho odradí i tohleto že tady není pracovník ale jenom pracovnice, tak třeba vůbec nepřijde.“ (Inf 1) Pro některé cizince může mít pohlaví sociálního pracovníka takový význam, že v kontaktu s ženským pohlavím nebere cizinec pomoc a poradenství od sociální pracovnice vážně. Důležitým aspektem při výkonu sociální práce s cizinci je také znalost kulturních aspektů různých zemí a způsobů, jak by měl sociální pracovník k občanovi dané země přistupovat a jak by se k němu měl chovat. Pro každou národnost je specifické jiné **chování** a jiné **zvyky** které mohou být v porovnání s českými zvyky matoucí a odlišné. „Teď mluvím třeba o tom, že když vám klient nabídne dar a v jeho zemi je důležité, aby ten dar byl přijat a my třeba ne vždycky můžeme, takže by ho to mohlo urazit. Nebo potom jsou národnosti, kde když sedíte s nohou položenou na koleni a je vidět podrážka, tak je to zase může urazit.“ (Inf 3) Nepochopení dané situace může klienta zaskočit nebo dokonce urazit.

Mezi další rizika sociální práce s cizinci patří podle informantek **zdravotní problémy** a nemoci, které si s sebou mohou klienti ze svých zemí původu přivést. Sociální pracovníci dopředu nevědí, v jakém zdravotním stavu klienti přijdou a může tedy hrozit **riziko nakažení** se různých nemocí od klienta. Pro sociální pracovníky je tedy velice důležité dodržovat zásady hygieny.

Jazykovou bariéru s klientem považují respondentky za další riziko při výkonu sociální práce s cizinci. Informantky uváděly, že nově přicházející klienti neumí česky a sociální pracovnice naopak většinou neznají klientův rodný jazyk. V těchto případech využívají pracovnice tlumočníky. Rizik při **využívání tlumočnicků** může být více. Informantky uváděly problematiku navázání vztahu s klientem z důvodu přítomnosti třetího účastníka. Zároveň je zde riziko, že klient nemusí pochopit podstatu sdělení, které mu tlumočnick překládá. Riziko respondentky viděly také v nemožnosti ověřit si přesné informace, které tlumočnick klientovi překládá. „Tlumočnick překládá všechno, co ten klient říká, nebo co říkáte vy. Jestli si tam něco nepřidává nebo neubírá je hodně velký problém. U těch slovanských jazyků aspoň trochu slyšíte, tušíte, ale když je to mongolština nebo vietnamština, tak nevíte. ... A pracujete pořád teda s asi a možná...“ (Inf 2)

Jako další z rizik sociální práce s cizinci, na kterém se informantky shodly bylo riziko **zneužívání** poskytovaných **služeb klienty**. Cizinci přicházející z různých koutů světa nemusejí mít se sociální prací jako takovou žádné zkušenosti a mohou se s ní v České

republiky setkat poprvé. Může se tedy stát, že v rámci toho nemusejí cizinci pochopit smysl sociální práce a vnímají její služby spíše jako automatickou pomoc s jakýmikoliv problémy. Podle informantek se může stát, že klient začne vnímat poskytování služby za automatické a začne ji následně zneužívat. „*Oni si fakt ty klienti třeba zvyknou že jo. Že to uděláte za ně a pak chtěj víc.*“ (Inf 5) S tímto problémem souvisí i riziko **překročení hranic** profesionality ze strany sociálních pracovníků. Z rozhovorů s respondentkami vyplynulo, že mohou mít občas problém udržet si tyto hranice a může se stát, že je poruší. „*...dělám tu chybu, že si myslím, že to vím, znám líp než oni, takže to raději udělám za ně, ale to není dobře, musí to oni sami zvládat.*“ (Inf 6)

Informantky si také uvědomovaly možné riziko negativních **emočních výjevů** klientů, které mohou nastat z jejich nepříznivé sociální situace. Klient může být ze začátku spolupráce agresivnější, jelikož nemusí v souvislosti s jazykovou bariérou chápat co se děje. Zároveň může z důvodu **nedůvěry** v sociální pracovníky zatajovat důležité informace a lhát.

6.3 Přínosy sociální práce s cizinci

DVC 1.1 Zjistit jaké přínosy přináší sociální práce s cizinci podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Jako přínos sociální práce s cizinci vnímají všechny informantky určité **obohacení** jejich osoby. Příchod cizinců s sebou přináší nové zvyky, znalosti a podle informantek je to obohacujícím přínosem jejich práce. Díky rozdílným kulturám si rozšiřují obzory a jedinečnost každého cizince vnímají jako přínosy. „*Myslím si, že nikdy odsud nikdo neodcházal s tím, že by to byla nudná, nezajímavá práce, která by mu nic nedala... Tady fakt nehrozí, že zabřednete do nějaké rutiny a že ustrnete v bažině.*“ (Inf 2) Přínos obohacení vnímají informantky nejen pro ně samotné ale i jako přínos pro společnost. Z rozhovorů vyplynulo, že informantky vnímají výkon sociální práce s cizinci jako určitou **prevenci**. Jelikož sociální pracovníci poskytují cizincům kvalitní poradenství, kurzy českého jazyka, učí cizince, jak fungovat a jak se orientovat v České republice. Vzdělávají je o jejich právech a povinnostech, pomáhají jim s hledáním bydlení, dávkami, učí je vhodnému chování a podobně. Díky této integraci cizinců tak **předcházejí** možným **vznikům negativních jevů** a ohrožování české společnosti. „*Pokud ten člověk se podaří*

jako dobře vlastně navázat, zasíťovat, informovat, pak samozřejmě je to přínos pro tu společnost že jo.“ (Inf 1)

Informovanost cizinců a kvalita poskytovaných služeb v rámci sociální práce s cizinci je další silnou stránkou, kterou uváděly v rozhovorech všechny informantky. Poskytování **poradenství** je podle informantek zásadním přínosem pro cizince, jelikož díky správným a kvalitním informacím v poradenství cizinci vědí, **jak se zorientovat** v české společnosti. Zároveň je pro ně přínosem, jak již bylo zmíněno v teoretické části, že jsou všechny poskytované služby pro cizince **bezplatné**. „...*můžou mít důvěru v to, že prostě jim to, co člověk říká, tak je pravda a platí to jo, takže tak nějak jako ověřený zdroj informací.*“ (Inf 1) „*Například mi jedna paní přišla s tím, že cizinci dostávají několik tisíc na materiální pomoc a kam se má obrátit. Jo, takže ty lidi potřebují prostě odbornou pomoc, a ne to, co všichni píšou na internetu.*“ (Inf 6)

V některých cizích zemích může být poskytování poradenství pro cizince velmi drahé, zároveň nemusejí mít jistotu, že získané informace jsou kvalitní. V jiných cizích zemích nemusí být poskytováno poradenství cizincům vůbec. Proto může být pro některé příchozí velký šok, že je v České republice poradenství v rámci organizací, které jsem uváděla v teoretické části, zcela zdarma.

Zároveň je podle informantek poskytování poradenství v rámci sociální práce s cizinci přínosem pro českou společnost. Cizinec, kterému je poskytnuto poradenství v oblasti sociálního pojištění, zdravotního pojištění, bydlení, zdravotnictví a obecně adaptace do české společnosti, je předem připraven a má informace a přehled o tom, jak se správně začlenit do společnosti. Díky tomu, jak jsem již zmiňovala výše předchází vzniku negativních jevů v důsledku neznalosti české společnosti. Většina příchozích cizinců neví, jak česká společnost funguje a výkon sociální práce s cizinci v rámci poradenství je zásadním **přínosem pro cizince i majoritu**.

6.4 Silné a slabé stránky CPIC

DC 2 Zjistit jaké jsou silné a slabé stránky CPIC v porovnání s NNO podle sociálních pracovníků těchto organizací?

DVC 2.1 Zjistit jaké jsou silné stránky CPIC podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, cílem CPIC je především **integrace** cizinců do české společnosti v rámci integrační politiky státu. „*Dost často jsme první, kdo z té české společnosti projeví skutečný zájem o toho člověka. ... kromě toho, že v rámci toho poradenství dostane opravdu jako kvalitní informace, tak pomůžem mu rozklíčovat ten problém.*“ (Inf 2) Informantky vnímají poskytování sociálních služeb pro cizince jako základní **preventivní činnost**. Díky poskytování poradenství, výuce českého jazyka a dalším službám předchází u klientů možnému vzniku různých konfliktů a nedorozumění. Nejzásadnějším přínosem pro cizince i českou společnost je **předání kvalitních a ověřených informací** pro cizince.

Součástí práce CPIC jak jsem zmiňovala v teoretické části je **spolupráce s dalšími aktéry**, kterých se cizinecká problematika týká. Jedná se například o spolupráci se školami, obcemi, neziskovými organizacemi, které pracují s cizinci, policií a podobně. Na CPIC se často obracejí právě tyto organizace, aby se u sociálních pracovníků CPIC informovali o správnosti informací, které následně svým klientům poskytují.

Ministerstvo vnitra je zřizovatelem CPIC. Díky tomu jsou pracovníce těchto center s vedením MV v bližším kontaktu a mohou k němu přicházet s poznatky a připomínkami z praxe. „*... věci které vidíme jako systémový problém, tak pravidelně s vnitřem konzultujeme a snažíme se je posouvat výš aby vlastně na té vládní úrovni se s tím pracovalo. Aby se ty systémy daly změnit.*“ (Inf 2) Přínos CPIC je podle informantek schopnost do jisté míry **ovlivnit** určité problémy cizinců spojené se špatně nastavenými **systémy**. Například problematika nedostatku lékařů byla dlouhodobým problémem v České republice. Tento problém však výrazně pocítovali i cizinci, kteří nemohli získat lékaře z důvodu své národnosti. CPIC díky komunikaci s Českou lékařskou komorou a pojišťovnami tento problém řešili a výsledkem vytvořeného tlaku ve spojení s pojišťovnami bylo zajištění lékařské péče pro cizince.

Silnou stránkou CPIC je podle informantek **stabilita financování**, jelikož jsou CPIC státní organizací, mají větší jistotu financování.

Podle informantek je také přínosem CPIC **kvalitní vzdělání sociálních pracovníků**. Jelikož spadají CPIC pod MV jsou pracovníce pod jistou „kontrolou“ která by měla zajišťovat kvalitu vzdělání sociálních pracovníků. Cizinecká problematika je podle nich

velmi složitá a orientace v ní a v zákonech zabývajících se cizinci je těžká jak pro veřejnost, tak pro cizince. „*Ale ono je to opravdu velmi komplikované. Je tam toho hodně, opravdu každý pobyt to má jinak, takže ono, laik se v tom nedokáže zorientovat tak dobře, jak by bylo potřeba.*“ (Inf 3)

Integrace cizinců do české společnosti je další silnou stránkou CPIC, která z rozhovorů s informantkami vyplývá. Díky poskytovaným službám pro cizince, která je kvalitní a bezplatná mají cizinci dostatečné informace a snazší průběh integrace. „*Mají tam i právníka, protože právník stojí hrozně moc peněz a oni to dělají bezplatně. Takže to je super, že tady máme takový centra.*“ (Inf 6)

Na otázku, zda může být **problematické** to, že spadají CPIC pod **Ministerstvo vnitra** reagovaly informantky kladně. Úzký kontakt s MV vnímají **spíše jako přínos**, jelikož podle nich mohou sociální pracovníce u vedení SUZ **prosazovat názory z terénu** a díky zkušenostem a příkladům z praxe přinášet i kritiku nefunkčních technik sociální práce. V souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině byla podle nich také přínosem spolupráce s Odborem azylové a migrační politiky, kdy díky vzájemné kooperaci byl zajištěn **dostatek překladatelů**, kteří spolupracovali s nestátními neziskovými organizacemi a doplňovali jejich služby. „*...pod CPICem byli překladatelé a my jsme překladatele neměli, tak to byla fajn doplňková služba, když jsme poskytovali poradenství my, tak jsme vlastně k ruce měli i překladatele, kteří spadali pod CPIC. Nebyl to náš překladatel, ale byla to fajn spolupráce.*“ (Inf 5)

DVC 2.2 Zjistit jaké jsou slabé stránky CPIC podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Slabou stránkou CPIC je podle informantek CPIC **nízké povědomí o těchto centrech**. Z rozhovorů vyplývá že až po válečném konfliktu na Ukrajině začalo být vyšší povědomí laické veřejnosti o CPIC. Podle informantek však může být nízké povědomí o CPIC i výhodou, jelikož podle jejich zkušeností bývají někdy čeští občané, kteří s integrací cizinců nesouhlasí agresivní vůči organizacím, které poskytují cizincům pomoc. „*Ten kostel prostě tam vymlátili okna.. a psali tam hanlivé nápisy a tak, protože udělali nějakou sbírku pro Syřany.*“ (Inf 2)

Další slabou stránkou je fakt, že jsou CPIC státní organizací. Jelikož jsou centra pod jistou kontrolou státu, musí sociální pracovníci v souvislosti s výkonem své práce **reprezentovat státní politiku a její názory**, se kterými nemusí vždy pracovníci vnitřně souhlasit. Zároveň je podle informantek CPIC slabou stránkou **nedostatečná flexibilita CPIC**. „*Ale to je daný tím, že je to státní správa. Zase je tady jako x pravidel a postupů. Než to projde nějakým procesem, než to někdo schválí, což může trvat několik měsíců.*“ Podle informantek by byla **potřebná větší pružnost** ze strany státu a včasné reagování na nastalé situace. (Inf 1)

Slabou stránkou CPIC je podle informantek NNO to, že jsou CPIC státní organizací. Informantky uváděly, že může cizince zmást, že se jedná o **státní instituci** a z tohoto důvodu se **mohou návštěvy CPIC bát**. Důvodem mohou být i negativní předchozí zkušenosti s jinými státními institucemi. Sociální pracovníci také mohou být veřejností vnímáni **spíše jako úředníci** než jako sociální pracovníci.

6.5 Silné a slabé stránky NNO

DVC 2.3 Zjistit jaké jsou silné stránky NNO podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Podle informantek je cíl NNO podobný jako cíl CPIC, tedy pomoci cizincům s integrací do české společnosti. Z rozhovorů vyplynulo, že jsou NNO vnímány jako **partneři CPIC**. Díky tomu, že se zvýšil počet cizinců a jak popisují v teoretické části, budou počty cizinců v České republice nadále stoupat. Je fungování dalších organizací, které se zabývají problematikou a prací s cizinci přínosem.

Jako silnou stránku NNO spatřují informantky CPIC v tom, že **nejsou NNO státní organizací**. „*Nejsou státní, nejsou vnítró, nemají ty klienti pocit, že jsou ty úředníci, jako se to někdy u nás stává.*“ (Inf 1) Podle informantek CPIC jsou NNO **flexibilnější** právě díky tomu, že **nejsou pod státní kontrolou** a mají možnost rychleji reagovat a přizpůsobovat se daným situacím.

Informantky NNO vnímají neziskové organizace jako **silné partnery CPIC**, jelikož s přibývajícím cizinci podle nich **nemusejí CPIC mít dostatečnou kapacitu** k řešení problémů všech příchozích cizinců. Tím, že poskytují nestátní neziskové organizace

podobné nebo jiné služby, se mohou cizinci roztříštit do více organizací a průběh jejich integrace je pro ně snazší. **Bezplatné** poskytování služeb je další silnou stránkou NNO.

Jako přínos vnímají všechny informantky to, že **nejsou státní** organizací a mají **větší volnost** v rámci kontroly státu. Naopak vnímají informantky **možnost** ze své pozice **kontrolovat** jistou **diskriminaci a systémové chyby státu**, se kterými následně mohou pracovat. *„Může být si to třeba neuvědomuje toho klienta poškodit a pokud je to lidskoprávní nevládní organizace, nebo nějakým způsobem pracuje s takovou skupinou, tak je tam větší pravděpodobnost toho, že odhalí ty rizika.“* (Inf 4)

DVC 2.4 Zjistit jaké jsou slabé stránky NNO podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Jak již bylo zmíněno výše, zapojení mnoha neziskových organizací, které pomáhaly řešit cizineckou problematiku bylo velkým přínosem v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině. Jako **slabou stránku** v souvislosti s tímto zapojením neziskových organizací vidí informantky CPIC v tom, že by měly tyto organizace rozšířit své **vzdělání** v oblasti cizinecké problematiky, pokud se této cílové skupině budou chtít i nadále věnovat. Některé neziskové organizace totiž ke svým stávajícím klientům pouze přidaly ukrajinské uprchlíky. Podle informantek je jedna z možných variant transformace některých aktuálních neziskových organizací, které se zabývají jak Čechy, tak cizinci na organizaci zaměřující se pouze na cizince, v čemž by podle informantek CPIC byl do budoucna velký přínos. *„Pokud chtějí dál poskytovat služby cizincům, tak to musí změnit. Musí se naučit, jak to dělat a musí se naučit cizineckou problematiku a ty služby vlastně rozšířit pro všechny cizince. Jo, je hodně neziskovek se kterými se setkáváme, tak si vlastně drží ty Ukrajince s tou dočaskou, protože na ně mají ty dotace, ty peníze.“* (Inf 2)

Další slabou stránkou NNO je podle všech informantek **financování**. NNO jsou **závislé na projektech a dotacích**, které pro svoji činnost získávají. *„Jakoby ty prostředky jsou asi, ale blbě se čerpají, a nevíme o nich často jak se dopídit co kterej program má. No ono celkově se ty peníze špatně získávají.“* (Inf 4) Důvodem jsou situace kdy nestátní neziskové organizaci skončí projekt, a i přes trvající potřebu jejich činnosti nemají více peněz na poskytování těchto služeb. *„Takže ono to rozšiřování tý organizace není tak jednoduchý potom. Takže já si myslím, že to je jako taková největší nevýhoda neziskovek.“* (Inf 3)

Pověst neziskových organizací je naopak její slabou stránkou. Podle informantek mají tyto organizace **špatnou pověst** ve společnosti a může tak být na neziskové organizace nahlíženo negativně.

6.6 Význam CPIC v integraci cizinců

DC 3 Zjistit jaký význam mají CPIC v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Podle informantek CPIC byla Centra na podporu integrace cizinců zřízena k tomu, aby **naplňovala integrační politiku státu**. Informantky vnímají CPIC jako zásadní nástroj státu k hladké a bezproblémové integraci cizinců. Jejich existence je podle informantek stanovena zákonem a v každém kraji musí CPIC existovat. Jak již bylo uvedeno v teoretické části, deset center zajišťuje Ministerstvo vnitra, ve zbylých čtyřech krajích je zřizovatelem jiná organizace. Všechny informantky vnímaly také **prevenci** jako významnou **součást** výkonu CPIC v rámci **sociální práce s cizinci**. *„Já vždycky říkám, to že CPIC fungují, že ta práce je kvalitní a že fungují dobře, jde nejlíp právě vidět na tom, že se nic moc neděje. Jo, což je jako nevděčný ale jako velká část té práce je fakt jako prevence.“* (Inf 2)

Informantky NNO vnímají jako hlavní náplň CPIC pomoc při integraci cizinců. Především díky poskytování služeb CPIC jako je sociální a právní poradenství, kurzy češtiny, terénní práci a kvalitním informacím, které poskytují.

6.6.1 Nejvyužívanější služby CPIC

DVC 3.1 Zjistit jaké služby CPIC jsou nejvyužívanější?

Cílovou skupinu CPIC popisují v teoretické části, jedná se o všechny cizince s legálním pobytem v ČR. Klienti center mohou být jednorázoví, kdy se přijdou do centra pouze poradit a poté už nepřijdou. Jiní klienti dochází do CPIC v průběhu několika let v rámci potřeby.

Z rozhovorů s informantkami vyplývá, že důležitou stránkou práce s klienty je jejich motivovanost. Oproti situaci před válečným konfliktem na Ukrajině jezdili do České

republiky zejména muži cizinci v produktivním věku, kteří jeli do Česka s motivací pracovního uplatnění a výdělků. Ti chodili do CPIC především za účelem řešení **problematiky zaměstnání**. Po příchodu ukrajinských uprchlíků se však podle informantek klientela centra změnila. S vlnou nově příchozích matek s dětmi a seniory se problematika změnila i v rámci dlouhodobějších spoluprací s klienty, než bylo pro cizince běžné. „...*pořád řešíme nějaké zaměstnání a tak, ale ve velké míře řešíme různé zdravotní problémy, hendikepy, různé psychické potíže.*“ (Inf 2) Výrazně tedy stouply počty cizinců, kteří do CPIC z důsledku válečného konfliktu na Ukrajině přicházejí a tento vyšší počet klientů se podle informantek i nadále drží.

Jak již bylo zmíněno v teoretické části, CPIC poskytují cizincům poradenskou činnost, kurzy českého jazyka, tlumočnické služby, sociokulturní kurzy, adaptačně-integrační kurzy a mnoho dalšího. Na otázku, jaké služby jsou podle nich nejvyužívanější odpověděly informantky jednoznačně **odborné sociálně právní poradenství a kurzy českého jazyka**. „*Ty češtiny, a to poradenství je prostě stabilně nejžádanější a samozřejmě v době, kdy byla ta krize, tak ten zájem o češtinu byl úplně enormní a pořád je ta poptávka jako lehce vyšší.*“ (Inf 1)

Podle informantek se také rozšířilo **terénní poradenství**, kdy například z důvodu hendikepu dojíždí sociální pracovníci za klientem, dále jezdí pracovnice na ubytovny a na další místa, kde se cizinci vyskytují. „*Jezdíme všude, kde prostě cizinci jsou, takže firmy, ubytovny, kebaby, nehtová studia, prodejny vietnamské a jezdíme i na školy.*“ (Inf 2) Sociální pracovnice také v rámci monitoringu a **spolupráce s ostatními subjekty**, kterých se problematika cizinců týká komunikují s úřady práce, městskými úřady a neziskovými organizacemi, kterým také poskytují poradenství ohledně cizinecké problematiky.

6.6.2 Vliv CPIC na integraci cizinců

DVC 3.2 Zjistit jaký vliv mají CPIC v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC?

Častým problémem cizinců je, nejsou při příchodu do nové země majoritou vítáni. Jejich zkušenosti bývají většinou negativní a často se tak mohou cítit nepřijati a nepochopeni. Z rozhovorů s informantkami vyplývá, že CPIC bývají první a často jedinou organizací,

kteřá cizincům nabídne a poskytne **pocit přijetí**. Tento pocit je podle informantek klíčový k integraci cizinců do české společnosti. Důležité je podle informantek dát cizinci najevo, že je vítaný a chtěný. Tento přívětivý přístup se bohužel podle informantek objevuje především pouze na straně sociálních pracovníků pracujících s cizinci. „*Vyřešilo by to spoustu problémů následných, kdyby ta sociální práce s cizinci byla rozšířenější, kdyby byla běžnější. Kdyby nějaké základy sociální práce s cizinci měli třeba na úřadech a podobně.*“ (Inf 2) Právě pocit nepřijetí je pro cizince problém, kvůli kterému se může zhoršit jejich proces integrace. Často se totiž stává že cizinci přijedou do ČR za účelem pracovního vřdělku a nechají se zaměstnat pod agenturou. Ta cizinci může zajistit ubytování, pravidlem ale bývá že se jedná o ubytovnu, kde jsou pouze cizinci. Proces integrace tedy neprobíhá ani v práci, ani na ubytovně. A často jediný vliv na integraci mají CPIC.

Motivace je důležitou složkou integrace cizinců. Podle informantek je práce s motivovaným klientem mnohem snazší, jelikož klient sám chce žít v České republice a má motivaci se začlenit. Velký vliv v rámci motivace cizinců mají podle informantek také CPIC především díky službám, které nabízejí a přátelskému přístupu.

Velký vliv v rámci integrace mají CPIC díky **pořádání různých platform**, kde se setkávají různí odborníci a předávají si **informace a zkušenosti** s cizineckou problematikou. Integrace cizinců probíhá ve všech organizacích a institucích kde se cizince pohybuje. S prodavači v obchodě, učiteli ve škole, policií. Podle informantek je tedy důležitá **podpora oboustranné integrace** jak cizinců, tak společnosti. Tento proces se snaží CPIC podporovat nejen různými formami akcí a setkávání aktérů ale i **online formáty** pro zajištění anonymity cizinců a podporu jejich důvěry v systém.

Zároveň mimo poskytování **poradenství** a **další již výše uvedené služby** organizují různé integrační aktivity za účelem přiblížení českých tradic a svátků a mnoho dalších aktivit. „*Takže tam vlastně pomocí těch akcí například učíme cizince bruslit a lyžovat, jindy jim třeba ukazujeme českého Mikuláše. Jaké jsou české vánoční tradice. Jak vypadají české Velikonoce.*“ (Inf 3)

6.7. Význam NNO v integraci cizinců

DC 4 Zjistit jaký význam mají NNO v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků CPIC a NNO?

Podle informantek CPIC jsou NNO, které pracují s cizinci doplňující službou i partnery CPIC v pomoci s integrací cizinců. Záměr NNO je podle informantek CPIC podobný jako CPIC a tím je integrace cizinců pomocí poskytovaných služeb.

Informantky NNO uváděly jako jeden z významů NNO důležitost jejich role jako zástupce nestátních organizací. Podle informantek mohou NNO narovnávat právní prostředí a diskriminaci klientů ze strany státu. Podle informantek NNO jsou NNO také plnohodnotnými partnery CPIC v rámci integrace cizinců.

6.7.1 Nejvyužívanější služby NNO

DVC 4.1 Zjistit jaké služby NNO jsou nejvyužívanější?

Neziskové organizace se oproti CPIC v poskytování sociálních služeb pro cizince liší podle toho, jací cizinci jsou jejich cílovou skupinou. Některé NNO mají za cílovou skupinu pouze ukrajinské uprchlíky, jiné se zaměřují na cizince s mezinárodní ochranou. Všechny informantky se však na otázku, jaké služby jsou podle nich nejvyužívanější shodly na **poskytování sociálního poradenství** a s tím spojeným řešením základních problému které jsem uváděla v teoretické části jako je problematika **bydlení, práce, zdravotnictví** a podobně. Další často využívanou službou byla **výuka českého jazyka** a **sociálně aktivizační služby**. Velký zájem je u klientů podle informantek o **workshopy, vzdělávací aktivity** a **společné výlety**, kde se mohou cizinci vzájemně poznávat a podporovat.

6.7.2 Vliv NNO na integraci cizinců

DVC 4.2 Zjistit jaký vliv mají NNO v rámci integrace cizinců do české společnosti podle sociálních pracovníků NNO?

Podle informantek je pro integraci důležitá **práce** nejen s cizinci ale i s **českou společností**. Jako příklad uváděly informantky situaci ohledně válečného konfliktu na Ukrajině, kdy ze začátku této situace byl velký zájem ze strany Čechů o pomoc uprchlíkům a bylo k dispozici velké množství dobrovolníků. Po nějaké době ale tato ochota opadla a nyní je situace spíše opačná. Důvodem je podle informantek špatná informovanost majority a předávání negativních názorů na cizince mezi českou společností. **Nepříznivé přijetí cizinců** majoritou na cizince má však negativní dopady. „*V lepších podmínkách mají vysněný ten život a pak je ta realita poměrně jiná. Ten konflikt vlastně s tou společností. Oni tady propadnou do fakt jako šedý ekonomiky, do hnusného zacházení a totální frustrace.*“ (Inf 4) Řešení vidí informantky ve změně názoru společnosti a **přijetí cizinců za sobě rovné**. Tento úkol je však podle informantek spíše nemožný.

Integrace je pro cizince zásadní „*je to taková škola života pro cizince.*“ (Inf 5) Pokud se cizinec pohybuje mezi dalšími cizinci nebo ve své rodině, nemá dostatek motivace k naučení se českého jazyka a přijetí jiných zvyků. Je tedy velmi důležité, **aby byl cizinec pravidelně v kontaktu s majoritou** a postupně se adaptoval na české prostředí. Práce s cizinci by měla probíhat na všech úrovních a ve všech organizacích kde se cizinci pohybují. Výsledkem pasivního přístupu k cizincům je podle informantek uzavřenost a následkem může být negativní dopad na psychiku jedinců.

6.8 Problémy klientů CPIC a NNO

DVC 3.3 Zjistit s jakými problémy se klienti CPIC nejčastěji setkávají?

DVC 4.3 Zjistit s jakými problémy se klienti NNO nejčastěji setkávají?

Informantky na otázku, s jakými problémy se klienti nejčastěji setkávají odpověděly, že se jedná o klasické základní potřeby jako je znalost **problematiky pobytu**, získání **zaměstnání**, **bydlení** a znalost **jazyka**. Tyto problémy se týkají většiny cizinců a jsou v čase neměnné. Důvodem je to, že se jedná o základní potřeby, které cizinci potřebují k fungování a k životu v české společnosti.

Jedním z hlavních problémů cizinců je podle informantek neznalost problematiky jejich pobytu. Často se stává, že se cizinci **nedokáží orientovat v zákonech** a nevědí, jaká jsou

jejich práva a povinnosti. Jaké mají nároky a možnosti. S tímto problémem je spojen problém jejich jazykové bariéry, který ovlivňuje také jejich ostatní problémy, které jsou s jejich pobytem v České republice spojené. **Neznalost jazyka** ovlivňuje jejich **možnosti** získání **zaměstnání**, jelikož nemusí být schopni se se zaměstnavatelem domluvit a nechají se zaměstnat v agentuře práce, která je pod kvalitou úrovně jejich předešlé pracovní pozice, či **na úkor jejich vzdělání**. Zároveň mohou být cizinci z důvodu neznalosti jazyka a jejich národnosti **diskriminováni při hledání ubytování**. „*Sousta těch majitelů bytů nechce akceptovat cizince ve svém bytě už jenom kvůli jazykové bariéře. Kolegyně říkala, že chce ubytovat Turky v bytě a ten realitní makléř řekl, že má ale špatnou zkušenost, že všichni Turci kouří v bytech.*“ (Inf 3) Cizinci mohou být často pod tlakem tíživé finanční situace, a proto se stává, že se nechají zaměstnat nebo ubytovat v **nekvalitních a nedůstojných podmínkách**.

Jako další problém uváděly informantky **nerovný přístup** k cizincům **ze stran institucí**. Jedná se například o úřady práce, městské úřady, OAMP, cizineckou policii a podobně. Důvodem může být například nedostatek času na klienty, kdy úředníci spěchají a nechtějí cizincům věnovat tolik času. Může se také jednat o **neznalost** cizinecké problematiky ze strany **úředníka**, neznalost jazyka a vzájemné **nedorozumění** se s klientem. Jako další důvod uváděly informantky také **strach z komunikace s cizinci** ze strany pracovníků. „...*ty pracovnice na přepážkách za prvé nemají tyhle velký zkušenosti, ne takhle jako do hloubky a za druhé oni opravdu na to nemají prostor... nemá často ani ty vědomosti.*“ (Inf 3)

S příchodem uprchlíků z Ukrajiny se zvýšil počet příchozích žen cizinek s dětmi a s tím se pojí další problémy jako je nedostatek lékařů, nedostatek volných **míst ve školách a školách**, nedostatek pracovních **pozic pro ženy** a podobně.

6.9 Spolupráce mezi CPIC a NNO

DC 5 Zjistit, zda a jakým způsobem probíhá spolupráce mezi CPIC a NNO?

DVC 5.1 Zjistit jakým způsobem probíhá spolupráce mezi CPIC a NNO?

Spolupráce mezi Centry na podporu integrace cizinců a nestátními neziskovými organizacemi probíhá **na partnerské úrovni**. Spolupráce probíhá podle informantek ve

formě **předávání informací** a letáčků o druhé organizaci **klientům**, kterým by mohla organizace pomoci. Zároveň informantky NNO uvádí, že pokud se jedná o případ, kdy neví, jak klientovu situaci v rámci NNO řešit, obrátí se na CPIC s dotazem, nebo k nim na centrum cizince odkáží. „*Ted'ka třeba hodně velká poptávka na tlumočnický, a to není v našich kapacitách, takže hodně říkáme volejte na CPIC. Určitě nám pomáhají i třeba když něco nevíme, tak s nimi máme konzultace a já vím, že jsou ty informace stoprocentní.*“ (Inf 6) CPIC organizují i **pravidelná setkání** kam mimo jiné zvou i nestátní neziskové organizace v rámci regionu. Vzájemná spolupráce mezi CPIC a NNO je podle respondentek přínosem. Díky pravidelnému setkávání mají organizace možnost domluvit se na spolupráci v rámci poskytování služeb, vzájemně si mezi sebou sdílejí informace a novinky. Rizikem však může být podle informantek CPIC **poskytování nepodložených informací klientům** ze strany NNO. Je proto podle CPIC důležité stanovit si hranice poskytovaných informací druhé organizaci. „*Aby potom ten člověk se dostal do průšvihů, přišel do té organizace a tam mu řekli ale já jsem vám to řekla, jak mi to řekli v centru, tak to už je poškození jména toho centra. To já si nemůžu dovolit. Nehledě na to, že ve finále bude poškozený ten klient.*“ (Inf 2)

Pouze jedna z informantek uvedla, že vnímá vztah mezi těmito dvěma organizacemi jako **konkurenci**. Důvodem je podle ní nedostatečná komunikace mezi organizacemi. „*Jako fakt by to mohlo bejt i na základě toho, že se můžu na ... obrátit, aniž bych měla pocit toho nepřijetí, že jim jako někomu lezu do zakázek.*“ (Inf 4)

Na otázku, jaký je názor informantek na fungování více organizací zabývajících se prací s cizinci v rámci jednoho kraje odpověděly kladně. **Klient má** podle nich **možnost volby**, jakou organizaci chce navštívit a s jakou z nich bude chtít spolupracovat. Případně může organizace navštěvovat obě, jelikož ne všechny organizace pro cizince nabízí stejné služby. Spolupráce CPIC a NNO probíhá podle některých informantek i ve formě **rozdělení činnosti**. „*Máme vlastně třeba rozhozené češtiny, že my máme hodně češtiny pro začátečníky, oni mají spíš specializovaný kurzy. ... Zjišťovali jsme třeba kam zajíždějí v rámci terénu.*“ (Inf 1) Cílem této spolupráce je pokrýt co nejvíce klientů a zajistit tak dostatek kvalitních služeb pro všechny potřebné cizince.

6.10 Spolupráce CPIC a NNO s dalšími subjekty

DVC 5.2 Zjistit, zda a jakým způsobem probíhá spolupráce CPIC a NNO s dalšími subjekty, kterých se cizinecká problematika týká?

Spolupráce v rámci cizinecké problematiky probíhá kromě vzájemné spolupráce CPIC a NNO také s dalšími subjekty, kterých se tato problematika týká. Jedná se například o odbor azylové a migrační politiky, cizineckou policii, úřad práce, OSPOD, školské odbory, obecní krajské samosprávy, městskou policii, základní a střední školy, nemocnice a mnoho dalších. Jak již bylo zmíněno v teoretické části a výše, CPIC pořádají pravidelně s těmito orgány setkání, na kterých řeší aktuální problematiku v rámci kraje. Výsledkem těchto setkání je vzájemná spolupráce, podpora a informovanost všech subjektů. Díky těmto setkáním také předcházejí vzniku nedorozumění a možným problémům.

7. Shrnutí výsledků výzkumné části

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací pracujících s migranty.

1) Jakou roli zastávají CPIC v rámci integrace cizinců?

Výzkumná část potvrdila, že integrace je podle respondentek hlavním cílem činnosti CPIC, jak je uvedeno již v teoretické části práce. Centra na podporu integrace cizinců bývají často první organizací, se kterou jsou cizinci v kontaktu a mají tak vliv na pocity cizinců. Díky přístupu sociálních pracovníků, poradenství a přijetí cizinců, mohou získat cizinci pocit přijetí, který je podle informantek tak zásadní pro správnou integraci cizinců do české společnosti. Integrace probíhá všude, kde se cizinci pohybují, týká se nejen cizinců ale celé české společnosti. Díky pravidelným setkáváním aktérů zabývajících se cizineckou problematikou a informovaností veřejnosti přispívají CPIC k rychlejší adaptaci a integraci cizinců. Zároveň informantky CPIC uváděly že díky blízkému kontaktu s vedením MV mají možnost konzultovat systémové problémy vznikající v rámci integrace cizinců do české společnosti.

2) Jakou roli zastávají NNO v rámci integrace cizinců?

Nestátní neziskové organizace jsou důležitým partnerem CPIC při integraci cizinců do české společnosti. Problematická je nedostatečná informovanost majority, kdy negativní názory na cizince ovlivňují negativně nejen cizince ale celou společnost. Je tedy důležité, aby se cizinec v rámci různých aktivit NNO aktivně zapojoval a integroval do české společnosti. Podle informantek NNO mají NNO možnost dohlížet na diskriminaci klientů ze strany státu.

3) Jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců pohledem sociálních pracovníků nestátních neziskových organizací?

Centra na podporu integrace cizinců mají podle informantek NNO zásadní vliv na integraci cizinců do české společnosti zejména díky kvalitnímu poskytování služeb vzdělanými sociálními pracovníky. Přínosem je podle informantek i provozování center

Ministerstvem vnitra. Díky tomu mohou pracovníce CPIC prosazovat své zkušenosti a upozorňovat na systémové nedostatky při výkonu sociální práce s cizinci. Důležitá je podle Informantek NNO také stabilita financování CPIC.

4) Jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců pohledem sociálních pracovníků Center na podporu integrace cizinců?

Cílem CPIC je v rámci integrační politiky státu integrovat cizince do české společnosti. Informantky zároveň vnímají výkon sociální práce s cizinci jako určitou prevenci vzniku negativních sociálních jevů spojených s nedostatečnou informovaností nejen klientů ale i společnosti. Poskytování kvalitních a ověřených informací ohledně cizinecké problematiky je velkým přínosem, jelikož ne všechny organizace pracující s cizinci tyto informace mají. Spolupráce s dalšími aktéry, kterých se sociální práce týká je podle informantek další důležitou součástí výkonu CPIC. Díky spolupráci s dalšími aktéry probíhá snadnější vzájemná komunikace a spolupráce v případě nastalých problémů a potřeb.

5) Jaký význam mají nestátní neziskové organizace pohledem sociálních pracovníků NNO?

Nestátní neziskové organizace jsou podle informantek NNO silnými partnery CPIC v rámci integrace cizinců do české společnosti. S přibývajícím cizinci totiž nemusí CPIC mít dostatek pracovních sil. Zároveň mají cizinci možnost výběru, do jaké organizace chtějí. NNO poskytují oproti CPIC jiné integrační služby a programy, takže je nabídka služeb pro cizince širší. Díky tomu, že jsou nestátní mají NNO podle informantek možnost kontrolovat a reagovat na možné systémové chyby státu.

6) Jaký význam mají nestátní neziskové organizace pohledem sociálních pracovníků CPIC?

Integrace cizinců je hlavním cílem všech nestátních neziskových organizací pracujících s cizinci. Počty cizinců v české republice budou stále stoupat a podle informantek CPIC je velmi přínosné, že existuje více organizací, které se cizinci zabývají. Kromě integrace

cizinců je přínosem NNO také flexibilita a pružnost v rámci rychlého reagování na nastalé situace, což je podle informantek CPIC hlavním přínosem NNO.

7) Jakým způsobem a v jaké míře probíhá spolupráce NNO s dalšími subjekty zabývajícími se cizineckou problematikou?

Spolupráce nestátních neziskových organizací s dalšími subjekty probíhá podle potřeby. Nejčastější spolupráce NNO je s CPIC z důvodu předávání poradenství a potřebných informací. NNO také spolupracují s úřady práce, školami, OSPOD a dalšími subjekty podle potřeby klientů.

8) Jakým způsobem a v jaké míře probíhá spolupráce CPIC s dalšími subjekty zabývajícími se cizineckou problematikou?

Jak již bylo uvedeno, proces integrace se netýká pouze cizinců ale celé společnosti. Centra na podporu integrace cizinců v rámci toho pořádají pravidelná setkání se všemi subjekty, kterých se tato problematika týká. Informantky uvedly například OAMP, cizineckou policii, úřady práce, OSPOD, školské odbory, obecní krajské samosprávy, městskou policii, základní a střední školy, nemocnice a další. Tato setkání slouží mimo prevenci vzniku negativních jevů také řešení aktuálních problémů a situací. Zároveň organizují centra i pravidelná setkání s nestátními neziskovými organizacemi v rámci kraje, kde společně cizineckou problematiku řeší.

9) Jaká rizika přináší podle sociálních pracovníků CPIC a NNO výkon sociální práce s cizinci?

Rizik v sociální práci s cizinci spatřovaly informantky několik. Jedním z hlavních problémů byl kulturní rozdíl. Cizinci mají jiné návyky a často si mohou vyložit české chování jinak, než jak je myšleno. Zároveň některé kultury neuznávají ženy jako rovnocenné partnery, což je v sociální práci, kde je mnohonásobně více žen než mužů problém. Zdravotní stav klientů je další z rizik, jelikož sociální pracovníci neví, v jakém stavu k nim klient přichází a měli by tedy dbát na zvýšenou hygienu. Jazyková bariéra je podle informantek také riziko sociální práce s cizinci. Většina příchozích klientů neumí česky a pracovníci tak k výkonu práce využívají tlumočnický. Zde však podle informantek CPIC hrozí riziko, že tlumočnick nepřełoży sdělení správně, nebo cizinec naopak sdělení

neporozumí. Sociální pracovník si zároveň není schopen ověřit to, co tlumočnick sděluje a je tak omezen na důvěru v tlumočnicka. Sociální práce v některých cizích zemích neexistuje, proto se stává, že se s ní cizinci seznámí až v České republice. V tomto případě hrozí zneužívání služby ze strany klienta. Existence rizika zneužívání služeb ze strany klientů se objevovalo u všech informantek NNO.

10) Jaké přínosy přináší podle sociálních pracovníků CPIC a NNO výkon sociální práce s cizinci?

Přínos sociální práce s cizinci spatřovaly všechny informantky v kvalitě poskytovaných služeb. Díky tomu, že je cizinci poskytováno kvalitní a bezplatné poradenství je cizinec lépe integrovaný. Zná české zvyky, učí se český jazyk. Má informace ohledně fungování české společnosti a ví, jak by se v ní měl chovat. Sociální pracovníci cizincům pomáhají také při hledání bydlení, řešení dávek, vzdělávají je o jejich právech a povinnostech. S tím souvisí i zmiňovaná prevence vzniku negativních jevů. Poskytování poradenství je tedy přínosem jak pro cizince, tak i pro společnost. Jako další přínos uvedly informantky obohacení jejich osoby ze strany klientů. Každá národnost má jiné zvyky a tradice a díky tomu získávají nové zkušenosti.

11) Jaký je podle sociálních pracovníků CPIC a NNO význam sociální práce s cizinci?

Význam sociální práce s cizinci spatřují sociální pracovnice v přínosu nejen pro cizince ale i pro společnost v rámci předcházení konfliktů jak ze strany cizinců, tak majority. Sociální práce s cizinci je podle informantek důležitá v rámci udržení harmonie. Organizace zabývající se sociální prací s cizinci, zejména CPIC bývají podle informantek velmi často prvním pozitivním zážitkem, který cizinci získávají. Často jsou organizace zabývající se sociální prací s cizinci jediným místem, kde je cizincům dopřán pocit přijetí a bezpečí. Zároveň jsou cizincům v těchto organizacích poskytovány kvalitní služby jako je například sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka a mnoho dalšího. Poskytování těchto služeb je tedy více než důležité, významným přínosem je pro cizince také to, že jsou cizincům tyto služby poskytovány zcela bezplatně.

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývá významem Center na podporu integrace cizinců v sociální práci. Hlavním cílem práce bylo zjistit, jaký význam mají Centra na podporu integrace cizinců v sociální práci s migranty pohledem pracovníků těchto center a pracovníků nevládních neziskových organizací pracujících s migranty. Teoretická část byla rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které popisují integrační a migrační politiku v České republice, legislativní rámec pobytu cizinců v ČR, sociální práci s cizinci a organizace SUZ zabývající se integrací cizinců. Výzkumná část práce pak popisovala metodiku zvoleného výzkumu, interpretaci výsledků výzkumného šetření a shrnutí výsledků výzkumné části.

Sociální práce s cizinci se v rámci zkoumání ukázala jako velmi potřebná. Jak bylo uvedeno v teoretické části a zároveň potvrzeno v praktické části, počet cizinců na území České republiky neustále stoupá. S přibývajícím počty nových cizinců bude potřeba sociální práce s cizinci nadále růst. Sociální práce s cizinci se ukázala užitečná a potřebná i v organizacích, které se problematikou cizinců nezabývají. Jedná se například o úřady práce, kdy pracovníci nemají zkušenosti s cizineckou problematikou, nevědí, jak s cizinci pracovat a z tohoto důvodu mohou vznikat negativní a nepříjemné zkušenosti jak pro cizince, tak pro pracovníky úřadu práce. Tyto problémy však mohou vznikat v rámci ubytoven, u lékařů a dalších organizací, které cizinci navštěvují.

Důležitost fungování CPIC se ukázala jako zásadní. Tyto organizace jsou totiž zřejmě často jediným kontaktem, kde má klient pocit přijetí a pochopení. Díky poskytovaným službám CPIC jako je sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka, tlumočnické služby a mnoho dalších probíhá integrace cizinců do české společnosti. Pomocí těchto služeb CPIC předchází vzniku negativních jevů a problémů spojených s nevědomostí a neznalostí cizinců v rámci fungování společnosti. NNO se ukázaly jako přínosný partner CPIC v rámci spolupráce v poskytovaných službách cizincům.

Počet cizinců v České republice neustále stoupá, zatímco počet organizací, které se sociální prací s cizinci zabývá podle informantek spíše stagnuje. Z výsledků výzkumu vyplývá potřeba navýšení počtů organizací a sociálních pracovníků, kteří se sociální prací s cizinci zabývají. Podle informantek CPIC a v rámci dlouhodobého výhledu stoupajícího

počtu přicházejících cizinců, uvedeném v teoretické části, je možné, že nastane nedostatek kvalitních služeb a kapacit v rámci těchto organizací.

Výsledkem práce je propojení teoretické a praktické části, které dohromady představují čtenáři ucelený přehled o cizinecké problematice a organizacích, které se zabývají sociální prací s cizinci. Výstupem jsou rizika a přínosy sociální práce s cizinci, které mohou být přínosné pro sociální pracovníky pracující s cizinci, a silné a slabé stránky CPIC a NNO, které mohou sloužit jako zpětná vazba pro uvedené organizace.

Výsledkem zkoumání bylo také zajímavé zjištění, že cizinci mohou mít často problém spolupracovat se sociální pracovníci jako ženou. Vzhledem k tomu, že v sociální práci je mnohonásobně větší procento pracovníc žen než mužů, nabízí se potřeba kroků k řešení této situace.

Význam této práce pro praxi sociální práce je poukázat na opomíjení cizinců jako důležité cílové skupiny sociální práce a na chybějící organizace, které se touto problematikou zabývají. Dále spatřuji význam této práce v přiblížení činnosti CPIC nejen pro sociální pracovníky ale i laickou veřejnost.

Seznam použité literatury

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát: imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav.

COLLIER, P. 2017. *Exodus: jak migrace mění náš svět*. Praha: Libri.

CPIC. 2023. *Integrační centra* [online]. Praha: MV. [20.11.2023]. Dostupné z: <https://www.integracnicentra.cz/>

CZSO. 2023. *Život cizinců v ČR* [online]. Praha: CZSO. [20.11.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/190557310/29002623k2.pdf/980f70c2-03b0-44bf-b70b-d591ee1b9889?version=1.1>

CZSO. 2023. *Počet cizinců v ČR* [online]. Praha: CZSO. [24.11.2023]. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11292/27320905/c01R02_202312.pdf/cbf02838-b1f8-4743-9594-27117bec1b8b?version=1.0

ČIŽINSKÝ, Pavel. 2012. *Cizinecké právo: práva a povinnosti cizinců a jejich rodinných příslušníků při vstupu a pobytu na území ČR, jejich zaměstnávání a podnikání, zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, řízení a provozování vozidla, přístup ke vzdělání a studiu, rodinné soužití s cizinci, mezinárodní ochrana/azyl, státní občanství*. Praha: Linde Praha.

ČSÚ. 2023. *Cizinci: počet cizinců* [online]. Praha: MV. [05.12.2023]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/cizinci/cizinci-pocet-cizincu>

DOHNALOVÁ, Eva. 2012. *Úvod do sociální práce s migranty: problematika migrace a integrace v ES/EU a České republice*. Olomouc: Caritas.

DRBOHLAV, Dušan. 2010. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).

DVOŘÁKOVÁ, J., HORSKÁ, J., et al. 2008. *Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi*. V Praze: Triton.

GEORGIEVA, Rumyana. 2011. *Bulhaři v Čechách: kulturní charakteristiky, imigrační proces a společenská integrace v současné době*. Praha: FHS UK.

HENDL, Jan. 2008. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Praha: Portál.

- JELÍNKOVÁ, M. 2022. *Metodika terénní sociální práce s migranty* [online]. Praha: Sdružení pro integraci a migraci. [04.11.2023]. Dostupné z:
https://www.migrace.com/adm/_upload/docs/metodika_web_final_1666612697.pdf
- KONSORCIUM NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ. 2023. *Konsorciium nevládních organizací pracujících s migranty* [online]. Praha: Konsorciium nevládních organizací. [04.11.2023]. Dostupné z: <https://migracnikonsorciium.cz/cs/>
- LEVOVÁ, J. 2010. *Metodika pro práci s cizinci žijícími v České republice, kteří jsou ohroženi domácím násilím*. Brno: Spondea při ČČK Brno.
- MATOUŠEK, O., KODYMOVÁ, P., KOLÁČKOVÁ, J. 2005. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál.
- MVCR. 2023. *Čtvrtletní zpráva o migraci za III. čtvrtletí 2023* [online]. Praha: MVCR. [05.12.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-iii-ctvrtletni-2023.aspx>
- MVCR. 2023. *Dlouhodobý pobyt* [online]. Praha: MVCR. [04.11.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-dlouhodoby-pobyt.aspx>
- MVCR. 2023. *Koncepce integrace cizinců* [online]. Praha: MVCR. [06.11.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/integrace-cizincu.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>
- MVCR. 2023. *Trvalý pobyt* [online]. Praha: MVCR. [04.11.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obcane-tretich-zemi-trvaly-pobyt.aspx>
- ROŽŇÁK, P., KUBEČKA, K. 2018. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*. Ostrava: Key Publishing.
- SUZ MV. 2010. *Výroční zpráva za rok 2010* [online]. Praha: MV. [04.12.2023]. Dostupné z: https://www.suz.cz/wp-content/uploads/2017/11/vyrocní_zprava_suz_2010.pdf
- SUZ MV. 2022. *Výroční zpráva 2022*. Praha: SUZ MV
- SUZ MV. 2023. *IAS Jaroměř* [online]. Praha: MV. [04.12.2023]. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/ias/>
- SUZ MV. 2023. *Mezinárodní ochrana* [online]. Praha: MV. [04.12.2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=22111977&docType=ART&chnum=4>
- SUZ MV. 2023. *ZZC Bělá – Jezová* [online]. Praha: MV. [04.12.2023]. Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/zsc-bela-jezova/>

- ŠÁMALOVÁ, K., VOJTÍŠEK, P. 2021. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada.
- ŠTICA, Petr. 2014. *Etika a migrace: vybrané otázky současné imigrace a imigrační politiky*. Ostrava: Moravapress.
- TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. 2011. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I*. Brno: Barrister & Principal.
- TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. 2011. *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR II*. Brno: Barrister & Principal.
- TROUSIL, M., JAŠÍKOVÁ, V. 2014. *Úvod do tvorby odborných prací*. Hradec Králové: Gaudemaus.
- VALENTOVÁ, E. 2012. *Zvýšení role neziskového sektoru v oblasti sociální integrace pracovních migrantů v České republice: srovnání praxe v Portugalsku a Rakousku*. Praha: Sdružení pro integraci a migraci.
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu.
- Zákon č. 66/2022 Sb., o opatřeních v oblasti zaměstnanosti a oblasti sociálního zabezpečení v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.
- Zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.
- Zákon č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace.

Seznam příloh

Příloha č. 1 Scénář otázek pro rozhovor se sociálními pracovníky.....	I
Příloha č. 2 Přepis rozhovoru.....	IV

Příloha č. 1 Scénář otázek pro rozhovor se sociálními pracovníky

Informace o pracovníkovi:

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
2. Jaká je Vaše aktuální pracovní pozice a jak dlouho na ní pracujete?
3. Máte nějaké předchozí pracovní zkušenosti v oblasti sociální práce s cizinci? Na jaké pozici a v jakém zařízení jste pracovala? Jak dlouho jste na této pozici pracovala?

Klienti

4. Jací migranti spadají do vaší cílové skupiny klientů?
5. S jakými problémy se podle vás vaši klienti nejčastěji setkávají? A proč?
6. Změnily se tyto problémy v průběhu času? A jak? Jak si tuto změnu vysvětlujete?
7. Co lze podle Vás s těmito problémy dělat?

Poskytované služby

8. Jaké služby pro cizince vaše organizace poskytuje?
9. Jaké služby jsou ve vaší organizaci nejčastěji využívány? – A proč?
10. Spatřujete nějakou změnu nejvyužívanějších služeb v průběhu času? Jakou? Jak si to vysvětlujete?
11. Získáváte zpětnou vazbu na poskytování vašich služeb? – Jak ji získáváte? S jakými výsledky získáváte zpětnou vazbu? Jak si to vysvětlujete?
12. Jak hodnotíte svůj vliv na cizince v rámci integrace do české společnosti? Jak si to vysvětlujete?
13. Setkáváte se s nějakými problémy v rámci výkonu sociální práce s cizinci? – S jakými? Jak si tyto problémy vysvětlujete?
14. Spatřujete v průběhu času nějakou změnu v rámci těchto problémů? Co lze podle Vás s těmito problémy dělat?

Význam sociální práce s cizinci

15. Jak důležitá je podle vás sociální práce s cizinci v rámci integrace cizinců do české společnosti? A proč?
16. Jak důležitá je podle vás sociální práce s cizinci? A proč?
17. Jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro cizince?
18. Jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro Vás?
19. Jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro společnost?

20. Jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro cizince?
21. Jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro Vás?
22. Jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro společnost?

Význam a role NNO

23. Jaký je Váš názor na fungování nevládních neziskových organizací pracujících s cizinci?
24. Jaký je podle vás význam nevládních neziskových organizací pracujících s cizinci? Spatřujete nějakou změnu v čase v rámci těchto nevládních neziskových organizací?
25. Co považujete za silné stránky NNO?
26. Co považujete za slabé stránky NNO?

Spolupráce CPIC a NNO (otázky pro CPIC)

27. Spolupracujete s nějakými neziskovými organizacemi v rámci kraje? Jak probíhá vaše spolupráce s těmito NNO? Jaký je výsledek této spolupráce?
28. Pokud ne, proč ne?
29. Vznikají v rámci vaší spolupráce nějaké problémy? Jaké a v čem? Jak si tyto problémy vysvětlujete? Spatřujete nějakou změnu spolupráce v rámci průběhu času?
30. Jaké má podle vás tato spolupráce přínosy? A proč?
31. Jaké má podle vás tato spolupráce negativa? A proč?
32. Jak by podle vás měla vypadat spolupráce s NNO? A proč?
33. Jaký máte názor na existenci více organizací pracujících s cizinci v rámci jednoho kraje?
34. Můžete uvést nějaký příklad dobré spolupráce s NNO?
35. Mají podle Vás vaši klienti přehled o dalších organizacích poskytujících služby pro cizince?
36. Jaký mají podle vás význam CPIC v rámci sociální práce s cizinci?

Význam a role CPIC

37. Jaký je Váš názor na fungování Center na podporu integrace cizinců?
38. Jaký mají podle vás význam CPIC v rámci sociální práce s cizinci? Spatřujete nějakou změnu v průběhu času?
39. Co považujete za silné stránky CPIC?
40. Co považujete za slabé stránky CPIC?

Spolupráce NNO a CPIC (Otázky pro NNO)

41. Spolupracujete s CPIC v rámci kraje? Jak probíhá vaše spolupráce s CPIC? Jaký je výsledek této spolupráce?
42. Pokud ne, proč ne?
43. Vznikají v rámci vaší spolupráce nějaké problémy? Jaké a v čem? Jak si tyto problémy vysvětlujete? Spatřujete nějakou změnu spolupráce v rámci průběhu času?
44. Jaké má podle vás tato spolupráce přínosy? A proč?
45. Jaké má podle vás tato spolupráce negativa? A proč?
46. Jak by podle vás měla vypadat spolupráce NNO s CPIC? Proč?
47. Jaký máte názor na fungování více organizací pracujících s cizinci v rámci jednoho kraje?
48. Můžete uvést nějaký příklad dobré spolupráce s CPIC?
49. Je podle vás problematické, že spadají CPIC pod správu Ministerstva vnitra? Pokud ano, proč? Jak se to projevuje?
50. Mají podle Vás vaši klienti přehled o dalších organizacích poskytujících služby pro cizince? Využili vaši klienti služby CPIC? Proč? S jakými ohlasy se v rámci využití služby setkali?

Spolupráce s dalšími subjekty

51. Spolupracujete s nějakými dalšími organizacemi nebo subjekty, které se zabývají cizineckou problematikou? Pokud ano s jakými?
52. Jak probíhá vaše spolupráce s těmito organizacemi? Vznikají v rámci této spolupráce nějaké problémy? Jak si je vysvětlujete?
53. Spatřujete nějakou změnu v průběhu času v rámci spolupráce s těmito organizacemi? Jak si ji vysvětlujete?
54. Jaké z těchto uvedených organizací pracujících s cizinci jsou podle vás pro cizince důležité? A proč?

System sociální práce s cizinci

55. Spatřujete nějaké problémy a nedostatky v rámci nastaveného systému a výkonu pomoci cizincům v sociální práci? – jaké? Proč?
56. Je něco, co byste v rámci výkonu sociální práce s cizinci chtěla změnit? Co? Proč?

Příloha č. 2 Přepis rozhovoru

Přepis rozhovoru s informantem z NNO – osobní rozhovor.

T.: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Inf.: Bakalářské

T.: Jaká je vaše aktuální pracovní pozice?

Inf.: Já jsem sociální pracovnice.

T.: Máte nějaké předchozí pracovní zkušenosti, co se týče sociální práce s cizinci?

Inf.: S cizinci ne. V sociální práci jsem od roku 2009 a s cizinci pracuji teď druhým rokem po mateřské dovolené.

T.: Co se týče vašich klientů, jací migranti spadají do vaší cílové skupiny klientů?

Inf.: A tak u nás jsou to tedy občané evropské unie a evropského hospodářství, hospodářského společenství a pak jsou to cizinci ze 3. zemí a jedná se tedy o cizince, kteří tady mají v České republice legální pobyt.

T.: S jakými problémy se podle vás nejčastěji vaši klienti setkávají?

Inf.: No já si myslím, že to hodně souvisí s délkou pobytu na území České republiky. Ze začátku je to určitě jazyková bariéra. Nemyslím si, že by to šlo říct nějak plošně. Vždycky to závisí na tom, jestli tady mají vazbu na třeba občana Evropské unie na nebo českého rodinného příslušníka, ale pokud přicházejí ze zahraničí a nemají tady žádnou vazbu nebo zkušenosti, tak je to v první řadě teda neznalost jazyka. Naši klienti si často hledají práci, takže pokud nemají zaměstnaneckou kartu. A taky je otázka, jestli mluvíme o dospělých klientech, nebo o dětech. U dětí to může být třeba problém se začleněním do kolektivu školního, s hledáním volnočasových aktivit a zase bych vyzdvihla, že to všechno je hlavně ze začátku a souvisí s tou jazykovou bariérou. A pokud jsou to klienti ze vzdálenějších zemí, tak se tam může narážet na odlišnost kultur, jasně.

T.: Změnily se tyto problémy v průběhu času? A jak?

Inf.: To je právě při pohledu na jednoho konkrétního klienta, se to postupem času samozřejmě zlepšuje a mění jak jazykové znalosti, tak ta integrace do společnosti. Ale jinak, když se podíváme na klienty jako jednotlivce, kteří sem přicházejí v nějaký konkrétní čas, tak to bývá podobné.

T.: Co se týče vašich služeb, mohla byste mi popsat, jaké služby poskytujete?

Inf.: Poskytujeme odborné sociální poradenství a sociálně aktivizační služby. To jsou hlavní registrované služby a pak ještě máme doplňkové jako jazykové kurzy nebo dobrovolnický program.

T.: Jaké služby jsou ve vaší organizaci nejčastěji využívány?

Inf.: Odborné sociální poradenství má širší rozsah, sociálně aktivizační služby mají kapacitu a omezenou, protože tam se jedná vlastně o nějakou dlouhodobou kontinuální práci, takže v té službě máme teď aktuálně 7 rodnin, se kterými hloubkově pracujeme. V odborném sociálním poradenství, je takové, jako když to řeknu jako průchozí, takže tam je větší počet klientů tak se zdá, že je více to využívány, ale samozřejmě je to o stylu té práce. U odborného sociálního poradenství může být práce dlouhodobá případová, ale zároveň může být jenom jednorázová poradenská. A v těch sociálně aktivizačních službách je to opravdu jako soustavná, dlouhodobá práce.

T.: A získáváte na ty vaše služby nějakou zpětnou vazbu a případně jakou?

Inf.: Ano zasíláme po konzultaci hodnotící dotazník. Který se nám pak od klientů vrací a máme tam samozřejmě i možnost vyjádřit se ke spolupráci anonymně na našich webových stránkách. Nebo případně hodnocení služby a na na přes webové stránky, kde je naše služba zveřejnila.

T.: A ta zpětná vazba, jaká je?

Inf.: Pozitivní.

T.: Jen se ještě vrátím, vy máte nějak omezenou kapacitu?

Inf.: No tak je to podle maximální kapacity naší služby, ale protože máme v týmu 4 sociální pracovnice, tak v tuto chvíli je stále stále ta služba otevřená. Nenarážíme. Je to spíš ta momentální kapacita, no, ale poradenství u nás probíhá. Každé úterý přes objednání, tak to je moment, kdy je možný, že je plně jako naplněná ta kapacita a v ostatní dny, když je to na objednání, tak není problém. Ale, jak říkám, někdy je to čistě jednorázové poradenství, že si přijdou pro informace a už se nevidíme, ale někdy je ta práce případová, protože může tam být kumulace víc problémů.

T.: Dobře, tak já se vrátím zpět, jak hodnotíte svůj vliv na cizince v rámci integrace do české společnosti?

Inf.: No, z jakého úhlu se na to dívat? Tak určitě jsme takovou podpůrnou berličkou tím, že v neziskové organizaci máme prostor pro to se věnovat klientům opravdu individuálně, tak. A přizpůsobujeme naše tempo potřebám klienta, ať už při, err v tempu rozhovoru, nebo volíme prostě nástroje, který se můžeme si s tou prací jakoby víc vyhrát než třeba v nějakých jiných institucích státních. Jasně a vlastně ten vliv i kontakt. My třeba máme klienty většinou s dlouhodobým pobytem a mluvíme na ně česky. Snažíme se je začleňovat i v té komunikaci v

českém jazyce a pokud samozřejmě klient nerozumí, tak volíme nějaké jiné jazykové mutace, ale i ten kontakt pravidelný. A teď, když se na to zase budu dívat z pohledu třeba sociálně aktivizačních služeb. Tak tam vliv v rámci integrace je poměrně silný a provázaný, protože jsme v úzkém kontaktu s rodinou vstupujeme do jejich přirozeného rodinného prostředí. Err vlastně učíme je. Jak, jakým způsobem funguje naše školství. Jak připravovat děti do školy, jak mít v pořádku, jak pracovat třeba s bakaláři. Takže tam vlastně jsme takovým mostem, kdy si učitel nemůže dovolit individuální práci s rodinou, protože na to nemá časovou kapacitu a náš program má ten prostor pracovat do hloubky.

T.: Setkáváte se s nějakými problémy v rámci výkonu sociální práce s cizinci?

Inf.: Já bych to možná nenazvala sociální práce s cizinci, ono je to obecně práce s lidmi, takže se může. Objevují se tam takové ty problémy, který jsou typicky lidské. Může se objevit agresivita, může se objevit, a to, že klient ze začátku, než se naváže spolupráce, tak může nějak některé podstatné informace zatajovat, což může komplikovat v ten daný moment řešení zakázky. Ale že přímo jako z cizince tam jediný, co by mohlo být, tak je zase ta jazyková bariéra, ale s těmi si umíme poradit, pokud to nezvládáme jazykovými jako sociální pracovníci, tak máme určitě možnost zprostředkování překladů překladatele, tlumočníka.

T.: Jak důležitá je podle vás sociální práce s cizinci v rámci integrace cizinců do české společnosti?

Inf.: No důležitá je moc. Určitě ta neznalost českého systému, a když přijede cizinec a nezjistí si informaci předem, což opravdu se může stát, že ne každý se na cestu do České republiky připraví. Tak je nezbytně nutná z hlediska pojištění, z hlediska i dávkového systému. Pokud tady třeba je manžel už v nějakém předstihu a ten systém český je specifický tak jako v každé jiné zemi, takže si myslím, že poradenství je nezbytně nutný.

T.: A vlastně ta sociální práce v rámci integrace do české společnosti?

Inf.: Je to práce nejenom vlastně s cizinci, ale i s tou společností, protože každý zaujímá trošku jiný postoj, a ne každý je třeba na nápomocný a je potřeba pracovat s celou společností. Některý témata jsou jako úplně jinak vnímaný, než jsou třeba teďkon konkrétně když vypukla válka na Ukrajině, tak ze začátku ten velkej entuziasmus přinesl pomoc dobrovolníků a pak jak to je taková ta klasická křivka, že po nějaké době to úsilí, radost padá a spíš se porovnávají. To je prostě práce s celou společností. Jde maskovat takový ty bludné informace.

T.: Jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro cizince?

Inf.: Možná tady v tom mám tunelový vidění, že nedokážu na tu nahlídnout z jejich pohledu, jestli pro ně mohou vznikat nějaká rizika. Tak to nedokážu na to nahlídnout.

T.: A jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro Vás?

Inf.: Já jako v tom nevidím víceméně žádný rozdíl jako práce s cizinci a s jinou cílovou skupinou. Je to jako pro mě práce s lidmi já nějak jako nerozlišuji. Určitě je to nějakým, o nějaký kvalifikaci, třeba jim předat správné informace v té dané problematice. Tam by pro cizince mohlo být riziko, že je mu poskytnuto špatně poradenství a pak se všemi možnými důsledky, které to přinese. A protože třeba pobytová agenda je vázána na termíny, musí být všechny podklady v pořádku a vyplněné v termínu. Takže tam by mohla být rizika pro cizince, že je jim špatně poskytnuto poradenství. Pro mě riziko práce s cizinci, nevidím tam nic.

T.: Jaká rizika podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro společnost?

Inf.: No pro společnost. Já vnímám cizince jako, jako obohacení naší společnosti. Je tu určitá diverzita, jiný pohled. Takže spíš to vidím jako přínos, ale samozřejmě pohled společnosti se může lišit a nemůžu úplně za ně mluvit, ale setkávám se občas třeba s názory, že cizinci obsazují pracovní pozice, na který si myslí třeba Češi a jo, ale to je prostě, to jsou témata, každý to vnímá nějak.

T.: A naopak jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro cizince?

Inf.: Tak myslím si, že to je správná a rychlejší adaptace na spoustu věcí, že je to jednodušší cesta a naše sociální služby jsou bezplatné. V některých zemích se s poradenstvím různých kšeftuje a nelegálně, poradenské služby přináší různé šedé zóny, takže tady u nás pro ně je občas překvapením a zjištěním, že poradenství, které je poskytnuto profesionálně, je zdarma a že je bezpečné. V některých východních zemích může informace stát nemalý peníz, a ještě být poskytnutá špatně. Takže ano, je to taková cesta, že? Se dostanou k té informaci ke správné informaci rychle a zdarma.

T.: Jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro vás?

Inf.: Tak v sociální práci se neustále učím, poznávám novou kulturu, poznávám nový pohled, je to zajímavý. Je to obohacující a samozřejmě i nejenom obohacující z pohledu práce s lidmi, ale i té problematiky, protože neustále prostě vyvíjí sociální práce a cizinecká problematika jde dopředu neustále, takže je potřeba být neustále v obraze, vzdělávat se, udržovat se.

T.: Jaké přínosy podle vás přináší výkon sociální práce s cizinci pro společnost?

Inf.: Výkon sociální práce, tak když to vezmeme čistě jako výkon sociální práce, tak je to to, že. Přinášíme cizince společnosti připraveného, pro vstup do společnosti a je lépe připravený na trh práce a je, má v pořádku sociální zabezpečení a zdravotní pojištění, má zajištěnou lékařskou péči. Pokud by cizinci neměli tyhle ty nezbytně nutné potřeby zajištěné. Tak to má na společnost dopad těch negativních důsledcích. Takže to je taková škola života pro cizince. Takovej, já bych řekla

jako. A že ta sociální práce pro cizince je. Jako takovej vor v bahně jo že přicházejí, mají ne úplně pevnou půdu pod nohama. Nejsou si jistí a my je vlastně na nějaký bezpečnější místo postupně dovezem a pak už oni se velmi rychle chytí a já mám třeba, já jsem pracovala mnoho let v sociálně vyloučených lokalitách. A z práce s cizinci jsou mám. Jen ty nejlepší zkušenosti, protože většinou jsou motivovaní a mají chuť a na ty svojí zakázce spolupracovat a většinou se velmi rychle dostanou do cíle, protože přicházejí, mají problém a chtějí ho řešit. Tak to je strašně fajn. Takže ze začátku já si myslím ta kód, co mám odpozorováno, že taková ta opravdu plynulá adaptace a do společnosti integraci, tak jako já to vidím na ten rok, že po tom roce už jsou. Jsou velmi jako samostatní a jak jazykově, tak taky v práci jasně. Oni jsou programy ze začátku, kdy vlastně mají err jazykovou podporu. Děti ve školách, ale ta čeština je strašně těžká. Ted'kom jsme měli i chlapečka, kterej se naučil úplně úžasně vyjmenovaný slova. Ale obsahově jim nerozumí, ted' jmenovaný slova jako třeba. Já nevím obyčej jo nebo Přibyslav a pak to dostanou naservírovaný v trošku jiném tvaru. A už nejsou schopný si to odvodit. Jo, protože my v tý češtině přemejšlíme, my víme, že bydlet a bydlení je v podstatě něco, co je si podobné, ale jim se to hodí do trošku jiného tvaru a už se v tom ztrácejí. Už si to neodvodněj, a a, když vlastně to slovo neviděj v hlavě, jak co to je, jak to vypadá, tak nemají možnost, jako to se prostě učí mechanicky a v tom je ta čeština těžká a škola jde ze začátku hodně naproti a dává jim hodiny, ale každý prostě se učí jiným tempem. Někomu to jde přirozeně, rychleji, někomu pomaleji a pak už děti třeba nemaj až po takovej vstřícnej pohled, úkoly a už se začíná maličko jako přitahovat, že jo, kdy to měli zvládat. A byt' třeba by někde ve svojí zemi byly ve školním prospěchu výborný, tak tady končí jako trojkaři nebo, nebo mají z češtiny špatnou známku. Někdy opakují ročník, a to má velký vliv na psychiku. Pak je to zase třeba jako taková voda na mlýn pro spolužáky, který si můžou posmívat. Ale já, když se na ty děti dívám opravdu do hloubky, tak jsou jako pečlivý a snažej se ale je to prostě na něj velkej balík, no nedá se to, nedá se to rychle zpracovat. Tak jsem asi od něčeho utekla jinam.

T.: Úplně v pohodě, to bylo zajímavý. Tak já přejdu teda na další téma. Tady mám jaký je váš názor na fungování nevládních neziskových organizací pracujících s cizinci? Jaký je podle vás význam nevládních neziskových organizací pracujících s cizinci?

Inf.: Já si myslím, že určitě velkej, protože to, co je co, co pramení ze státní správy, tak ta agenda potřebuje posílit. V současné době dochází celkově k zeštíhlování státní správy, takže si myslím, že neziskové organizace jsou plnohodnotným partnerem. A je potřeba jejich fungování.

T.: Takže váš názor na fungování neziskovek je to pozitivní?

Inf.: Neziskovky určitě podporuji. Jsou to plnohodnotní partneři právě.

T.: A vidíte třeba v rámci času třeba nějaké změny?

Inf.: Já si myslím, že určitě rozdíl tam je, přemejšším nad tím, v čem když vznikaly 1 neziskovky. Tak si myslím, že byly možná víc autonomní, že dneska už se musí přizpůsobovat. Jsou v určitých mantinelech, protože stát má možnost, jak regulovat fungování neziskovek a finančně legislativou. Jako zákon o sociálních službách přinesl velké změny a myslím si, že pozitivní určitě jako profesionální, ale ty neziskovky, který byly na začátku, tak měly nějakou svoji vizi, která byla nová. Poměrně byla revoluční a dneska už státní správa a je. Poměrně bych řekla taky jako. Jako obroušená, že ty hrany nejsou až tak ostrý, že vlastně funguje, tak možná přijela nějaký i modely z neziskovek je víc otevřenější. Není to už takový ten byrokratický, úřednický pohled, ale už je víc partnerskej, tak pro mě a neziskovek je, myslím si, že když bych to shrnula, že určitě. V současné době se musí nezisková organizace hodně umět obhájit musí být v konkurenci služeb. A musí obstát a samozřejmě, že těch neziskovek se dneska taky na švihá hromada a ne všechny přežijou, takže si myslím, že je v pořádku, že se to zvrhu nějak reguluje a přežívají ty, které jsou vlastně potřeba, protože balík peněz, který se přerozděluje, když. Je je potřeba prostě správně investovat do neziskovek.

T.: A když byste měla říct nějaké silné, a naopak slabé stránky neziskovek?

Inf.: Slabá stránka je financování, protože. Může se stát, že prostě nějakým obdobím není ta činnost podpořená a je potřeba v regionu ji plnit a najednou by byl propad jo, a to může mít, pokud neziskovky vykrývají nějakou patologii ve městě, konkrétně třeba když odbočím od od cizinců k uživatelům návykových látek. Tam je to asi dobře vidět. A tak nebo není postaráno o lidi bez domova na ulici, tak když prostě dojde k finančnímu výpadku, tak to určitě má vliv na tu, na ten konkrétní region. Takže financování je velkej problém. Nemělo by se podle mě nikdy stát, že zaběhlá organizace nemá peníze na financování. Je to samozřejmě o managementu té organizace. Tomu rozumím, ale samozřejmě, někdy se i ten, pokud se čerpá. Teda, ze státních zdrojů a dojde k zeštíhlení prostě té dotace. Určitě se držej zákona o sociálních službách. Ta práce musí být profesionální. Na druhou stranu mají trochu volnější ruce při poskytování. Můžou si reagovat na téma, který ta neziskovka vnímá jako, jako potřebný. Jo pak je další otázka, jestli se samozřejmě najde na to projekt a může se to téma začít řešit, protože on nějak všechno, co si vymyslíme, je. Podporovaný donátory, ale určitě si myslím, že ta, ta svoboda v tom je jo, že vycházíme, že vlastně sloučíme tu nabídku s poptávkou. Jo a taky si myslím, že i co se týče ohodnocení sociálních pracovníků. Jako se nedržíme tabulkama je to je to. Je to prostě něco jiného. Myslím si, že neziskovky, práce v neziskovce je fajn, pokud je ta neziskovka dobře vedená a. Enhnm profesionální.

T.: Tak, když přejdu na význam CPIC. Jaký je Váš názor na fungování Center na podporu integrace cizinců? A jaký mají podle vás význam CPIC v rámci sociální práce s cizinci?

Inf.: Tak CPIC je hodně silný partner a my CPIC nevnímáme ani jako konkurenci. Je to opravdu služba, která je partnerská. Takže rozhodně ano, to je cizinců je dost, jo, já nemám ráda příliš takový ty úhly monopolu, že jenom někdo má výsadní právo na to pracovat s někým. A protože ty z Němců je dost a ty služby se vzájemně doplňují a my máme třeba více ambulantní formu, CPIC vyjíždí častěji do terénu a my děláme kurzy češtiny. Některé prostě věci, které dělá třeba asistenci s překladatelem. Nemáme, jo můžeme poskytnout poradenství u nás v kanceláři. Takže ano, prostě když je to, ta každá služba zajišťuje něco, a když si můžeme vzájemně, máme plnou kapacitu jednoho třeba jazykového kurzu a máme možnost prostě na konkurenční prostředí odkázat, a tak je to strašně fajn a vlastně potkáváme se i v rámci potom komunitního plánování.

T.: Takže se tak nějak doplňujete jakoby?

Inf.: Určitě jo. Určitě si myslím, že je to, že je potřeba. Ale zase na jednu stranu. On se teď kon v souvislosti s válkou na Ukrajině trošičku rozněmohlo, že odborné sociální poradenství začal poskytovat, kde kdo. Byli to třeba na ubytovnách jako překladatelé jo, byli to lidi, který ty problematice nerozuměli a já si myslím, že je potřeba to prostě udržovat. Chci říct, že pokud prostě má někdo specializaci v práci s rodinou, a tak by měl ale tu cizineckou problematiku, byť třeba je součástí té rodiny přenechat opravdu jako profesionálním službám, protože pak jsme museli spoustu věcí rozmatávat a vznikali v tom zmatky. Takže jo.

T.: A když byste měla říct silné a slabé stránky s CPIC?

Inf.: No tak tou silnou stránkou je to, že tím, že je to, že státní organizace, tak třeba může mít větší vliv na prosazování nějakých inovativních myšlenek nebo kritik přímo z terénu. To je silná stránka. Slabá stránka. Těžko říct, no nenapadá mě nic.

T.: A takže byste nijak neupravovala tuhle spolupráci? Takhle vám to vyhovuje?

Inf.: Jo, když tam funguje taková ta gentlemenská dohoda a my opravdu třeba. Naším partnerem je a funguje nám to. Neříkám, že to funguje všude. Někdo třeba může mít prostě s problém, protože to je konkurenční prostředí a teď se můžou různě předhánět a kopírovat od sebe kde co.

T.: A nějaké třeba přínosy, a naopak negativa této spolupráce?

Inf.: No jo, přínos, třeba sdílení nějaký společný platformy. Předáváme si informace vzájemně takže víme, kdo, kdo, co právě dělal, ale i jaké jsou novinky v sociální politice, takže je možnost, možnost se vzájemně informovat. Tím, že CPIC je v užším kontaktu třeba s Ministerstvem vnitra, že. Tak jako tak tam. Je jako fajn třeba spolupráce na odboru azylové a migrační politiky, kdy pod CPIC byli překladatelé, my jsme překladatele neměli, tak to byla taky fajn doplňková služba, který jsme, když jsme poskytovali poradenství my, tak jsme vlastně k ruce měli i překladatele, který spadl pod CPIC. Nebyl to náš překladatel, ale byla to jako fajn spolupráce.

T.: A je podle vás problematické, že spadají CPIC pod správu Ministerstva vnitra?

Inf.: Nevím, no tak. Nikdy jsem v tom problém neviděla jako já. Třeba bych kritiku mohla snést přímo k agendě Ministerstva vnitra na OAMP. Tam prostě jsem jako určitý slabiny viděla, ale s tím CPIC ta spolupráce vždycky byla celkem fajn.

T.: A jaký máte názor na fungování více organizací pracujících s cizinci v rámci jednoho kraje?

Inf.: No já myslím, že jsem o tom už taky mluvila. Já si myslím, že to je v pořádku. Pokud ta organizace, pokud každý má nějaký svoje pole působnosti, vzájemně o sobě ty organizace ví a fungují partnersky, pak je to naprosto v pořádku. Ale pokud by ty organizace si měly být konkurencí a přenášelo by to problémy, pak do té přímé práce nebo, nebo z hlediska financování. Tak by to zdravé nebylo no.

T.: Mají podle Vás vaši klienti přehled o dalších organizacích poskytujících služby pro cizince? Využili vaši klienti služby CPIC?

Inf.: Oni si to i často pletou, oni k nám volají jako dost CPIC a já věřím, že i naopak a dneska jsem to měla zrovna paní na poradenství, která říkala, že standardně chodí do Někde zakázku začnou, dostanou formuláře v jedné organizaci a pak přijdou a vyplnit do druhé.

T.: Spolupracujete s nějakými dalšími organizacemi nebo subjekty, které se zabývají cizineckou problematikou?

Inf.: Kromě CPIC myslíte? Jo, jo, jo, no tak určitě cenným partnerem je úřad práce. A to v té oblasti zaměstnanosti i dávek sociálních. To je takový nejsilnější, pak městský úřad. A občas jsme v kontaktu třeba se sociální pracovníci nemocnice.

T.: Vznikly v rámci těch spoluprací, ať už s úřadem nebo s někým jiným nějaké problémy?

Inf.: No, někdy se může stát, že třeba je klientům něco zamítnuto. My samozřejmě se odvoláváme proti některé konkrétní organizaci nebo, nebo rozhodnutí, což může být i v podstatě proti Ministerstvu vnitra. Jasně, tak někdy je samozřejmě jako otázka vyjednávání, kdy na komunitním plánování třeba obce se může stát, že městské ubytování není poskytováno cizincům, protože nejsou občany. Jo tak každá ta politika města je trošku jiná a tam můžeme bejt partneři v tom, že vyjednáváme z té pozice. Nahlížíme na to z pohledu cizince a vsadíme to i do té dané legislativy, kdy je potřeba se o cizince postarat. Byť tady nemá občanství vychází z obecné legislativy, tak tam jako můžou, můžou být nějaký střety a výměna názorů. Ale myslím si, že to je právě ta diskuze, která je potřeba jo, že každěj na to kouká z nějakého úhlu pohledu. Město na to kouká z pohledu bytového odboru kapacity prostě míst, který má a my na to koukáme úplně zase jinýma očima, a to si myslím, že je právě fajn a že, že ta diskuze vlastně byť může bejt konfliktní, taky vlastně zdravá.

T.: Spatřujete nějakou změnu v průběhu času v rámci spolupráce s těmito organizacemi?

Inf.: Tak to není otázka na mě, protože já jsem od začátku organizace zrodu organizace nebyla, ale. Dneska už si myslím, že má jako velmi silný postavení.

T.: A jaké z těchto uvedených organizací pracujících s cizinci jsou podle vás pro cizince důležité?

Inf.: Teď přemýšlím nad tím. Já si myslím, že pokud má směrem k té konkrétní organizaci nějakou zakázku, tak, aby byl cizincům zajištěn rovný přístup, tak jako, jako jiným klientům, aby dostal pracovní, konkrétního úřadu práce nabídky, které dostat má. Bylo prostě ta zakázka nějak úplně zohledněná, jo tam může vzniknout riziko, že třeba jsou odbytí z toho důvodu, že jim pracovní nerozumí, tak vlastně odbourávat tyhle věci, že se to řešit dá, takový ten strach z komunikace s cizincem. Ale já právě mám zkušenost, že třeba z městského úřadu, když si nejsou jistí, tak volají jo a je to. Je to třeba záležitost, kterou by zvládli sami. I s tou pomocí překladáče, ale někdy na to nemají kapacitu se prostě tomu klientovi víc věnovat a řeknou si tak, máme tady ve městě organizaci, která se jim věnuje, tak jim dají jenom v uvozovkách papíry. A, a, my vlastně tu práci, kterou by měli udělat oni na přepážce tak můžeme v klidu teda dotáhnout. Dát si na to čas, prostor a zodpovědět klientovi otázky, který potřebuje, vysvětlit mu obsah těch listin oni český formuláře jsou poměrně dost složité, ať ty pobytové nebo, nebo dávkový. Tak když že prostě otevřem, tak těch kolonek je tam moc. Já se nedivím ono i pro Čechy to je občas když těch je opravdu jsou jako dost i přílohy a teď vlastně začátkem roku už začínají chodit s daňovým přiznáním. A pokud koupí třeba nemovitost, tak to jsou jako hodně těžký přílohy. Tak taky samozřejmě neděláme všechno. Jo, někdy, někdy si taky musíme už ohraničit co, co jo a co ne. Někdy už prostě je potřeba odkazovat na, na specialisty a jasně nepřekračovat. Byť neříkám, že by to nezvládli, ale prostě je potřeba to nějak taky udržet meze. Protože ta sociální práce je široká, ta jo, to prostě je. Oni si asi fakt i ty klienti třeba zvyknou, že jo. Že to uděláte za ně a pak chtěj mít víc. Stejný přístup ke všem, jo.

T.: Spatřujete nějaké problémy a nedostatky v rámci toho nastaveného systému a výkonu pomoci cizincům v sociální?

Inf.: Teď jen nevím, jakým zase úhlem na to mám koukat je. Jako zákon o sociálních službách nebo jako pobyťovou, pobyťový zákon o pobyťu cizinců. Jo, protože samozřejmě všechno má svoje mouchy. Když se podíváme třeba na zákon o pomoci v hmotné nouzi a přečteme si ho, tak je napsanej hezky, si řekneme, že to je vlastně celkem fajn. Ale praxe je jiná, a pokud nepříznivá sociální situace má trvat maximálně rok a někdo v ní setrvává celý život, tak to prostě neodpovídá tý legislativě. Takže vždycky všechno má mouchy a myslím si, že jestli něco neodpovídá tomu, co má, je ten výklad, že každý úřad si může v tom, v té množině, kde je vlastně jako hláška, že to souvisí od individuálního posouzení pracovníka, tak tam je právě ten prostor, kdy se to může dost často lišit. Takže si myslím, že legislativa je napsaná celkem fajn, ale problémy jsou potom v

praktickým předvedení, třeba konkrétně v dávkových systémech se nám stává, že některé úřady na stejný problém nahlíží různě, někomu dávku pomoc mimořádné okamžité pomoci dají a někomu ne, to může to být naprosto jako obdobný případ. Je to o tom individuálním posouzení. Jo, a to je prostě role toho konkrétního pracovníka. A u nás třeba víme, že cizinec z Evropské unie, pokud u nás žije, tak nepotřebuje osvědčení o registraci k tomu, aby tady byl, protože v podstatě z toho titulu, že je to občan evropské unie tady pobývat může, ale není to jeho povinnost mít osvědčení o registraci, ale když půjde na úřad, si požádat o nějakou dávku sociální, tak to po něm chtějí a teď je tam ten rozkol, proč to po něm chcete, když to není jeho povinnost, je on nepotřebuje. On tady může pobývat volně, je to občan Evropské unie. Jo, a tam víte, že některý úřad řekne OK, je to jako pro mě dobrý a někdo řekne, ne, my to potřebujeme.

T.: A je třeba něco, co byste vy chtěla v tom výkonu sociální práce s cizinci změnit?

Inf.: Já mám teďkon velkej problém třeba s komunikací s Ministerstvem vnitra a vznikají nám tady případy u občanů Ukrajiny, kteří žádají o dočasnou ochranu a ta podpora jejich byla humanitární dávky a máme tady skupinu lidí, kteří mají třeba zdravotní postižení a potřebují péči, která je 24 hodinová. To znamená pobytovou službu. Je to třeba moment, kdy tady nemají rodinu a oni na naše, systém našich sociálních služeb je nastavený tak, že prostě většinou má někdo nějaký invalidní důchod a k tomu si požádá o příspěvek na péči.. Že ten způsob financování je u nich komplikovaný, protože oni s dočasnou ochranou si nemůžou třeba požádat o příspěvek na péči a příspěvek na péči je pro poskytovatele sociálních služeb jeden z nejdůležitějších příjmů. Tak to pak dopadne tak, že bude asi pravděpodobně upřednostněn někdo jiný, jo, kdo ty peníze má, protože tam je už vzniká konkurenční prostředí, jsou pořadníky a důvody, proč odmítnout. To už si každý zařízení vede nějak, ale byla by třeba vůle pomoci klientovi s dočasnou ochranou, když stát nabídne vlastně možnost financování a stát má tu možnost třeba ze státního rozpočtu jsou na trhu určité fondy, ze kterých se to v uvozovkách dá platit. Prostě chybí, je to prostě takový prostředník, jakoby prostě mezi tím ministerstvem a váma. Na těch obcích tak jako třeba že obec, tak nějak se vždycky postará o svoje občany cizince. Tady máme všechno v pořádku, ale není to. Není to asi jako apriori první téma, že. Třeba když je téma jiných cílových skupin osob se zdravotním postižením, seniorů, mladých rodin, tak to jsou asi jako třeba větší výzvy jako ožehavější. Je to možná i tím, že těch cizinců podle toho. Samozřejmě, kde jsme, není až tak početná skupina, ale v těch menších obcích je to je to prostě. Jsou to třeba jednotky. Jo, samozřejmě nemůžem srovnávat, tisícovou obec s Prahou, ale jo, podle toho se taky tomu tématu věnuje pozornost.

T.: No tak jo, tak ty to byla moje poslední otázka. Mockrát děkuji.

Inf.: Já také děkuji.